

POTICANJE KOGNITIVNOG, MOTORIČKOG I SOCIJALNOG RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI POMOĆU GLAZBE

Bonomi, Renata

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:550963>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Renata Bonomi

**POTICANJE KOGNITIVNOG, MOTORIČKOG I
SOCIJALNOG RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI
POMOĆU GLAZBE**

DIPLOMSKI RAD

Split, 2022.godina

SVEUČILIŠTE U SPLITU
ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE
DIPLOMSKI STUDIJ RPOO – GLAZBENI MODUL

Renata Bonomi

**POTICANJE KOGNITIVNOG, MOTORIČKOG I SOCIJALNOG
RAZVOJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI POMOĆU GLAZBE**

DIPLOMSKI RAD

Kolegij: Skupno muziciranje
Mentorica: prof.dr.sc. Snježana Dobrota
Komentorica: pred.dr.sc. Aleksandra Kardum
Studentica: Renata Bonomi

Split, 2022.godina

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1.str.
2. KOGNITIVNI, SOCIJALNI I MOTORIČKI RAZVOJ U OBITELJI.....	3.str.
3. KOGNITIVNI, SOCIJALNI I MOTORIČKI RAZVOJ U DRUŠTVU.....	6.str.
4. KOGNITIVNI, SOCIJALNI I MOTORIČKI RAZVOJ U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI.....	8.str.
5. GLAZBA.....	11.st.
5.1. POPULARNA GLAZBA.....	12.str.
5.2. MORNARSKJE PJESME (SEA SHANTIES).....	13.str.
5.3. MOĆ GLAZBE.....	13.str.
5.4. GLAZBA U SVIJETU DJEČJEG RAZVOJA.....	14.str.
6. ZAPISI IZ PRAKSE.....	16.str.
6.1. VOĆE I POVRĆE.....	18.str.
6.2. PJESMICA O PRIJATELJSTVU.....	19.str.
6.3. TJELOVJEŽBA.....	20.str.
6.4. SPREMANJE SOBE.....	21.str.
6.5. SPREMANJE KREVETA.....	21.str.
7. ISTRAŽIVANJE.....	22.str.
7.1. RUJAN, 2021.....	23.str.
7.2. LISTOPAD, 2021.....	24.str.
7.3. STUDENI, 2021.....	25.str.
7.4. PROSINAC, 2021.....	25.str.
7.5. SIJEČANJ, 2022.....	26.str.
7.6. VELJAČA, 2022.....	26.str.
7.7. OŽUJAK, 2022.....	27.str.
7.8. TRAVANJ, 2022.....	27.str.
7.9. SVIBANJ, 2022.....	28.str.
7.10. LIPANJ, 2022.....	28.str.
8. ZAKLJUČAK.....	29.str.
9. SAŽETAK.....	31.str.
10. LITERATURA.....	33.str.

1. UVOD

U ranom razdoblju života na djetetov kognitivni, motorički i socijalni razvoj utječe mnogo čimbenika. Na neke od tih čimbenika možemo utjecati, na neke, pak - ne. No, one čimbenike koje možemo držati pod kontrolom potrebno je iskoristiti na najbolji mogući način kako bi sve djetetove potrebe bile zadovoljene.

Jedna od takvih vrsta utjecaja može biti glazba. Ukoliko se primijeni na adekvatan način, ona može biti snažan alat u djetetovom odrastanju.

Glazba nam nudi široki spektar mogućnosti, na nama je koji ćemo izabrati kao metodu rada.

Popularna glazba, iako manje prihvaćena u svijetu istraživanja od umjetničke glazbe, također može imati pozitivan utjecaj na djetetov cjelokupan razvoj. To je moguće samo onda kada smo upoznati s djetetom i svim njegovim značajkama i kada u procesu rada ili istraživanja pratimo djetetov interes. Tada možemo znati kako pravilno upotrijebiti određenu vrstu utjecaja, u ovom slučaju, popularnu glazbu.

Tijekom djetetova razvoja njegova kognicija, socijalne vještine i motoričke sposobnosti na određene načine ovise i utječu jedne na druge. Izvan okvira međusobnog utjecaja, na svaku od tih funkcija mogu utjecati vanjski činitelji, pozitivni ili negativni. Pod vanjskim činiteljima podrazumijevamo ljude, događaje i pojave iz okoline u kojoj dijete boravi. Jedan od takvih vrsta utjecaja dolazi iz umjetničkog svijeta s kojim se dijete susreće u svom ranom djetinjstvu. Takav svijet satkan od likovne i dramske umjetnosti te glazbe i plesa, daje djetetu osjećaj zabave, zaigranosti, opuštenosti i slobode, ostavljajući tragove u djetetovom razvoju. U ovom radu fokus će biti na glazbenom području umjetničkog, ali i svakodnevnog svijeta te njegovom mogućem pozitivnom utjecaju na dijete.

Glazba

Radi se o posebnoj vrsti umjetnosti koja nam pripovijeda svojim posebnim jezikom. Ono što je izdvaja od ostalih vrsta umjetnosti je njezina moć da dotakne svako ljudsko biće, neovisno o njegovom glazbenom obrazovanju.

Od samoga početka, kada sam se prvi put susrela sa velikom skupinom djece, primijetila sam, u više navrata, snažnu moć koju glazba ima. Jedna od takvih situacija bila je kada sam odrađivala svoje prvo ljetno dežurstvo. Skupinu je, među ostalom djecom, pohađala i djevojčica (tada 4 godine) koja je imala više poteškoća u razvoju, ali se tada još uvijek nije znalo o kakvim je točno poteškoćama riječ. Djevojčica nikada nije uspostavljala kontakt očima, verbalna komunikacija je također bila nepostojeća, često je imala izrazito agresivne reakcije, čak se znala i samoozljeđivati. U brojnim i mukotrpnim pokušajima da je motiviram, da uspostavam makar minimalnu komunikaciju sa njom, nijedna metoda nije bila uspješna.

Jednoga dana kada smo se ona i ja našle same u sobi (sva djeca su bila na dvorištu sa drugom odgajateljicom, ona je htjela ostati u sobi, pa sam ja ostala sa njom). Počela sam pjevati jednu dječju pjesmicu, na što je ona donijela igračku sintisajzer na stol i počela pjevati sa mnom, gledajući me ravno u oči. Naravno, nerazgovijetno je izgovarala riječi, kontakt očima je trajao svega 3 sekunde, cjelokupna radnja je trajala 10ak sekunda, ali, činjenica što je uopće reagirala, što je mene osvijestila kao osobu koja postoji pokraj nje, bila mi je zapanjujuća.

To je bio prvi trenutak u mom radnom iskustvu kada sam osjetila realnu i pravu moć glazbe.

Kada sam došla na ideju smišljanja pjesmica, trebalo je voditi računa o mnogim čimbenicima; obilježja svakog djeteta, njihove interese, mogućnosti i potrebe. Svako dijete je jedinka za sebe na koju može utjecati mnogo čimbenika, od svakodnevnih, do općenitih. Prije svega, nema svako dijete istu obiteljsku pozadinu. Konkretno, svako dijete je odrastalo u drugačijem okruženju, doživljavalo je drugačije situacije prilikom odrastanja i svjedočilo je drugačijim reakcijama ljudi oko sebe.

Nadalje, djeca se razlikuju međusobno i u karakternim osobinama. Primjerice, ukoliko postoji dva djeteta koja su imala identičnu obiteljsku pozadinu i koja su se susrela sa istim događajima kroz život, velika je vjerojatnost da su na drugačiji način sve to proživjela, upravo zbog različitih karakternih osobina. Karakterne osobine također uvelike određuju što će nam se svidjeti, a što ne, koliko smo spremni prilagoditi se promjenama, koliko smo spremni na usvajanje novih saznanja, ali i način na koji ih usvojimo. Činjenica jest da se svako dijete treba dobro individualno upoznati prije primjenjivanja bilo kakvih metoda rada.

Kada sam započela svoj rad u sadašnjoj skupini, osim već uvriježenih dječjih pjesmica, upoznala sam djecu i sa nekim novim pjesmicama koje su jako pozitivno djelovale na njih. Pjesmice koje se nalaze u multimedijском priručniku "Čekam te ovdje" autorice Aleksandre Kardum, bila su moja najveća inspiracija za istraživanje koje sam provela.

To je bio drugi trenutak u mom radnom iskustvu kada sam, također, svjedočila snažnom utjecaju glazbe.

Jedino slušajući i prateći dječje interese i afinitete možemo djelovati na njih i poticati ih u pravome smjeru. U ovom slučaju, popularna glazba je bila stavka koja je djeci zajednička i poznata, popularna glazba je bila poruka koju su mi djeca svaki dan slala između redaka, te sam ju odlučila primiti širom raširenih ruku i širom otvorenog uma.

Važno je naglasiti da je glazba naš partner i suradnik, jednako onako kako smo i mi djeci. Ali mi, odgajatelji, smo također i njen posrednik, posebice kada uz melodiju postoje i stihovi. Prije svake naučene pjesme, trebalo bi s djecom porazgovarati o tekstu iste. Neke pjesme nekad sadrže stihove koji se mogu metaforički shvatiti. Trebali bi pokušati djeci objasniti kako nekad jedna rečenica u poeziji i pjesmama može imati više različitih značenja.

Potrebno je analizirati s djecom kakve emocije im se javljaju uslijed neke pjesme i na koji način su je oni shvatili.

Kognitivni, socijalni i motorički razvoj

Djetetovo razvijanje u **socijalnom** smislu podrazumijeva njegovo što bolje shvaćanje svijeta oko sebe i snalaženje u istom. To mu omogućuje **kognicija**, odnosno, viši mentalni procesi kao što su mišljenje, rasuđivanje, percipiranje, učenje i rješavanje problema. (Vasta, Heith i Miller, 1997) Kako bi dijete što prije i što učinkovitije uočilo i razumjelo razne načine funkcioniranja njegove okoline, ono prvo treba upoznati samoga sebe, kako u socioemocionalnom smislu, tako i u **motoričkom**. Razvoj kognicije u ranom djetinjstvu pod utjecajem je raznih vanjskih čimbenika koji potječu iz obitelji, društva i vrtića, što automatski utječe i na djetetov napredak u ostalim sferama razvoja. Slika koju dijete stvara prilikom svog odrastanja o sebi i svojoj okolini podložna je mijenjanju izazvanom, također, vanjskim utjecajima.

Obitelj

Dijete najviše vremena provodi sa svojom obitelji, što ju čini jednim od prvih i najbitnijih utjecaja na djetetov opći razvoj. Obiteljsko okruženje djetetu daje mogućnost formiranja osnovnih fizičkih, socijalnih i psihičkih uvjeta koji su mu potrebni za prilagodbu tijekom cijelog životnog ciklusa. (Klarin, 2006). Za što uspješniju socijalizaciju u bilo kojem okruženju djetetov emocionalni razvoj je od velike važnosti. "Ako dijete ne nauči u dovoljnoj mjeri prepoznavati i razumijevati emocije iz svoje okoline, otežano je daljnje učenje socijalnih normi, običaja i pravila ponašanja grupe kojoj dijete pripada, te stjecanje socijalnih vještina." (Brajša-Žganec, 2003, 22.str.)

2. KOGNITIVNI, MOTORIČKI I SOCIJALNI RAZVOJ U OBITELJI

Kognitivni razvoj

Spoznaja igra veliku ulogu u djetetovom emocionalnom razvoju. Locke je smatrao da dijete znanje stječe učenjem i kroz iskustvo. Vjerovao je da je um novorođenčadi kao list bijelog papira. (Vasta i sur., 2005). Unatoč takvim uvjerenjima dijete nije "prazna ploča" na koju bi odrasli trebali upisati svoja znanja. Ono posjeduje mnoga intuitivna znanja o fizičkom i socijalnom svijetu koji ga okružuje. (Slunjski, 2012) Važno je, također, spomenuti kako u svim intelektualnim procesima naše tijelo igra važnu ulogu, ono je napravljeno kao fino usklađeni osjetilni receptor za sakupljanje informacija. Osjeti opskrbljuju naš mozak informacijama iz okoline pomoću kojih oblikujemo razumijevanje svijeta. (Hannaford, 2007)

Nakon djetetova rođenja u njemu se, osim intuitivnih znanja, javlja i potreba za privrženosti. Privrženost se odnosi na mogućnost korištenja primarnog skrbnika kao sigurne baze iz koje će dijete istraživati svijet. (Benoit, 2004). Što je sigurnija djetetova privrženost s primarnim skrbnikom, to je veća mogućnost za skladnije emocionalno razvijanje djeteta. Uspoređujući proces privrženosti kod ljudi i kod životinja Bowlby je došao do zaključka da je privrženost emocionalna potreba koja je biološki predisponirana, a ne naučena. (Klarin, 2006). Međutim, način realizacije privrženosti je rezultat učenja i podložan je promjenama bez obzira na njenu urođenost.

Nadalje, roditelji su djetetu izvor iskustva. Piaget je smatrao da je jedan od činitelja koji pridonosi kognitivnoj promjeni biološko sazrijevanje. Bilo kakva vrsta razvoja odvija se u okviru ograničenja koje postavlja djetetova maturacijska razina. Djetetov prijelaz s jedne na drugu fazu razvoja nije moguć ukoliko sazrijevanje nije dovoljno napredovalo. (Vasta i sur., 2005). To isto vrijedi i za motorički razvoj. Zbog toga, dok je dijete u najranjivijoj fazi razvoja u kojoj ne posjeduje sva znanja o svijetu, roditeljeve uloge su pružiti mu pomoć i smjernice (ukoliko je to potrebno) te pružiti mu podršku kako bi se što učinkovitije i sigurnije nastavilo razvijati. Stoga je odgovarajući i dobar odnos između roditelja i djece od velike važnosti. Kontinuirana kvaliteta odnosa roditelja i djeteta utječe na privrženost, shodno tome, rani odnos ostvaren s majkom nije jedini koji utječe na kasniji razvoj djeteta. (Berk, 2015)

Motorički razvoj

Na motorički razvoj djeteta utječe tjelesni, emocionalni i kognitivni razvoj te podrazumijeva sve veću djetetovu sposobnost korištenja vlastitog tijela i rukovanje predmetima u svrhu postizanja nekog cilja. Od iznimne je važnosti da se motorički razvoj odvija normalno, odnosno, od djeteta se ne bi trebalo očekivati da izvodi kompleksne strukture pokreta i kretnji dok nije savladalo one osnovne. Roditelji i u tome igraju važnu ulogu jer i o njima ovisi djetetov motorički razvoj. Stilovi roditeljstva i tipovi okoline pružaju djetetu različite doživljaje i mogućnosti, što znači da sva djeca neće imati jednaku količinu motoričkih iskustava. (Malina i sur., 2004)

Tijekom djetetova razvoja u ranoj dobi bitno je da roditelji imaju strpljenja te da mu u nekim trenucima daju slobodu da se razvija tempom koji mu njegova kognicija i kompetencije dozvoljavaju. Zbog toga postoje savjetovišta i razne edukacije za roditelje vezane uz odgoj i razvoj djece koje im pomažu produbiti znanja o dječjem rastu i razvoju, što im omogućuje pravodobno i odgovarajuće reagiranje na određene djetetove potrebe.

Primjerice, preduvjet za usvajanje i razvoj viših kognitivnih funkcija je senzomotorički razvoj djeteta (od rođenja do treće godine). U tom razdoblju djeca osim pet osjetila (vid, sluh, njuh, okus i dodir) najviše informacija dobivaju putem naših "unutarnjih osjetila" – vestibularnog i proprioceptivnog. Vestibularni sustav, koji je smješten u unutarnjem uhu, nam omogućuje svjesnost o položaju našeg tijela u odnosu na gravitaciju, dok je proprioceptivna tjelesni osjet za vlastiti položaj u prostoru. (Strsoglavec, 2016) Motorički razvoj je podijeljen na vještine fine i grube motorike, a motorička aktivnost djeteta temelji se na filogenetski (urođenim) i ontogenetski (naučenim) motoričkim uvjetovanim obrascima pokreta, kretnji i gibanja. (Neljak, 2009)

S druge strane, prema Piagetu, predoperacijsko razdoblje započinje korištenjem unutarnjih simbola, tada je dijete spremnije i za izvoditi složenije motoričke pokrete, uzimajući u obzir ovu spoznaju, roditelj može imati pravilan uvid u djetetovo odrastanje. Može prije primijetiti ukoliko postoji odstupanja od uobičajenih parametara ili imati više strpljenja znajući da je svako dijete individua za sebe te da nekome treba malo duže za prijelaz iz jedne u drugu fazu razvoja.

"Predoperacijsko razdoblje počinje u stanju egocentrizma, ali ovog puta ne više na senzomotoričkoj, nego na predodžbenoj razini. Prema Piagetu, mlađe predoperacijsko dijete ima vrlo ograničenu sposobnost predočavanja psihičkog iskustva drugih. Teško se može otrgnuti od vlastitog motrišta kako bi preuzelo stajalište neke druge osobe čija je perspektiva različita od njegove." (Vasta i sur., 2005, 275.str.)

Socijalni razvoj

Djetetova spoznaja u sociološkom smislu razvija se od konkretnog prema apstraktnom: prvo opaža svoja i tuđa ponašanja, nakon toga dolazi do razumijevanja svojih i tuđih unutarnjih stanja (osjećaji, misli, namjere i sposobnosti). (Starc i sur., 2004) Uz opažanje pojave određene emocije i razumijevanja uzroka njene pojave, bitno je prepoznati o kakvoj vrsti emocije se radi. Djeca neke emocije lakše prepoznaju, neke teže, zbog toga su roditelji bitan čimbenik za djetetovo pravilno usvajanje znanja o emocijama. "Neka istraživanja su pokazala da će dijete bolje prepoznati i razumjeti emocije što dobije više informacija o toj emociji." (Brajša-Žganec, 2003 prema Barth i Bastiani, 1997; MacDonald i sur., 1996, 37.str.). Socijalne vještine koje djeca usvoje prilikom socijalizacije najčešće nauče od modela iz svoje okoline. Na takav način također uče izražavati svoje i prepoznavati tuđe emocije.

Tijekom djetetova razvoja u ranoj dobi roditelji, odnosno, skrbnici su prvi vanjski utjecaj s kojim se dijete susreće. Roditelj može direktno utjecati na djetetovo socijalno, pa i emocionalno ponašanje na način da djetetu daje upute koje će dovesti do što primjerenijeg načina socijalizacije i izražavanja emocija. S druge strane roditelj može i indirektno utjecati na djetetov socijalni razvoj, takav utjecaj razvija se kada dijete promatra roditeljevo socioemocionalno ponašanje. (Brajša-Žganec, 2003)

Nadalje, roditelj utječe i na djetetov spoznajni razvoj govornim putem. Vigotski je smatrao kako je spoznajni razvoj rezultat dijalektičkog procesa u kojem dijete uči kroz iskustvo rješavanja problema s nekim drugim. Osoba koja je u početku najviše u interakciji s djetetom (roditelj) preuzima najveći dio odgovornosti za vođenje rješavanja problema koju kasnije prenosi na dijete. Te interakcije mogu biti raznih oblika, no Vigotski je najveći naglasak stavljao na govorne interakcije. Govorom odrasli djeci prenose bogato znanje i kako djetetovo učenje napreduje, djetetov vlastiti jezik počinje služiti kao primarno oruđe za intelektualnu prilagodbu. (Vasta i sur., 2005)

Kroz razgovor roditelji djeci mogu pomoći proširiti znanja o kulturi u kojoj odrastaju, mogu ih upoznati sa svakodnevnim pojavama i događajima s kojima će se susretati u svojoj sredini tijekom života. Primjerice, upoznati dijete s pojmovima "policija", "vatrogasci" i "hitna pomoć", pomoći djetetu shvatiti važnosti pravila ponašanja u prometu, približiti mu vrijednosti blagdana.. Na taj način roditelj može pozitivno utjecati ne samo na djetetov spoznajni, već i na motorički i socioemocionalni razvoj. "Božić i Nova godina – blagdani obiteljskog sklada i veselja, posebno su pogodni za poticanje i jačanje pozitivnih emocija i veza među članovima obitelji, prema prijateljima i poznanicima, općenito prema svima kojima se temeljem takvih osjećaja može iskazati ljubav i bliskost." (Došen-Dobud, 2001, 102.str.)

Bitan pokazatelj utjecaja roditelja na dijete je roditeljski odgojni stil. Autoritarni stil je restriktivan, zahtjeva disciplinu, s malo ljubavi i topline. Nasuprot tome, permisivni roditelji su topli i prihvaćaju djecu, no ne postavljaju im mnogo ograničenja. Jasno je da roditeljeva zahtjevnost i kažnjavanje mogu imati negativne posljedice na djetetov razvoj, no, s druge strane kod djece koja odrastaju u obitelji gdje su roditelji nerestriktivni i gdje je smanjen nadzor nad djecom javlja se rizik razvijanja antisocijalnog ponašanja. (Klarin, 2006)

Autoritativni stil odgoja je "zlatna sredina" između dvije krajnosti, roditelji su puni topline i razumijevanja, ali je njihovo ponašanje restriktivno (po potrebi) i odgovorno. "Istraživanja roditeljskih stilova ponašanja utvrđuju da se dječja emocionalna i socijalna kompetencija pospješuje autoritativnim, a ne permisivnim i autoritarnim roditeljskim odgojem." (Brajša-Žganec, 2003, 33.str)

Također, dvije krajnosti roditeljskog odgoja mogu imati negativan utjecaj i na djetetovu kogniciju i motorički razvoj. Kada permisivni roditelji nemaju kontrolu ponašanja djeteta, to može biti iz dva razloga; roditeljevo izbjegavanje odgovornosti ili zanemarivanje djeteta. U prvom slučaju dijete nije emocionalno toliko zanemareno, koliko su neki drugi razvojni segmenti, pa tako i razvoj spoznaje i motorike. Tada roditelj nema osjećaj da je na njemu odgovornost da bude djetetov putokaz odnosno podrška koja mu je potrebna u savladavanju bilo kakvih noviteta koje odrastanje donosi. S druge strane, kada je dijete zanemareno od strane roditelja, ono ne prima dovoljno pažnje i ljubavi, te postoji mogućnost djetetova nazadovanja ili stagniranja u razvoju. Autoritativni roditelji također znaju emocionalno zanemariti dijete, no u svemu ostalom su pretjerano kontrolirajući. Takav pristup može imati negativan utjecaj na djetetov motorički razvoj ukoliko ga roditelji "prisiljavaju" savladati kretnje što možda još biološki nisu spremni, također mogu narušiti djetetovo samopoštovanje, što je jedan od bitnih čimbenika spoznajnog razvoja; "Samopoštovanje ili svijest o vlastitoj vrijednosti sadrži istodobno znanje o vlastitim osobinama, procjenu vrijednosti tih osobina i emocionalnu reakciju na to znanje.

Na razvoj samopoštovanja djeluju sljedeći čimbenici:

1. OPĆA DRUŠTVENA KLIMA koja stavlja manji ili veći naglasak na usporedbu djece, natjecanje, uspješnost i ocjenjivanje te
2. POSTUPCI RODITELJA/ODGOJITELJA mogu pomoći stvaranju većeg ili manjeg samopoštovanja djeteta." (Starc i sur., 2004, 42.str.)

Nadalje, pedagoški utjecaj obitelji ne čini samo roditeljev stil odgoja. Ono je rezultat kombinacije više čimbenika kao što su način ponašanja roditelja među sobom, kultura, vrsta i način percipiranja okoline, način sudjelovanja u kućanstvu, način ponašanja u nevolji i krizi..itd. (Giesecke, 1993) Činjenica je da je djetetu njegova obiteljska sredina mjesto gdje se ono osjeća najprirodnije te se odgojno djelovanje iste ne može kompenzirati nikakvim vrstama edukacije. (Vukasović, 1994)

3. KOGNITIVNI, MOTORIČKI I SOCIJALNI RAZVOJ U DRUŠTVU

Kada dijete napusti roditeljski dom i krene u vanjski svijet, ono sa sobom nosi sva svoja saznanja o svijetu i međuljudskim odnosima i vještine koje je usavršilo u suživotu sa svojom obitelji. Dolaskom u vrtić, izlaskom u susjedstvo, ono upoznaje drugu djecu, svoje nove prijatelje. "Uz obitelj, jedan od najvažnijih utjecaja na djetetov socioemocionalni razvoj u predškolskoj dobi imaju vršnjaci." (Brajša-Žganec, 2003, 23.str.)

Socijalizacija

Kakav će odnos dijete imati sa svojim vršnjacima ovisi o mnogočemu, od odgojnih vrijednosti koje je dijete steklo u obitelji, samih djetetovih karakternih osobina, pa sve do postojećih djetetovih interesa ili potreba.

Prema Klarin (2006) rezultati longitudinalnog istraživanja autorice Kerns (1994) pokazali su povezanost između privrženosti koju dijete ostvaruje s majkom i privrženosti koju ostvaruje s prijateljem. Ukoliko dijete i ima ostvarenu privrženost sa svojim primarnim skrbnikom, ona mu ne jamči uspješno stvaranje prijateljstava.

Formirajući prijateljske odnose s djecom iz svog okruženja, dijete u svoj život unosi novi čimbenik koji će također igrati ulogu u njegovom razvoju. Dijete dolazi u društvo s određenim stadijem socijalne kompetencije. Socijalna kompetencija je razvojni konstrukt koji se sastoji od socijalnih, emocionalnih i kognitivnih vještina i naučenih ponašanja za što uspješniju socijalnu prilagodbu. (Cakić i Živčić-Bećirević, 2009) Uspostavljen pojam o sebi djeci omogućuje nastanak tih vještina. Djetetu će pojam o sebi postupno omogućiti suradnju u zajedničkoj igri, zajedničko rješavanje jednostavnih problema i traženje pomoći od odraslih. (Andrilović i Čudina-Obradović, 1994; Vasta i sur, 1998; prema Starc i sur., 2004).

Prije nego što uđu u odnos sa svojim vršnjacima djeca imaju određenu percepciju (pozitivnu ili negativnu) o vlastitoj socijalnoj kompetenciji. Način djetetova ponašanja u društvu ovisi upravo o toj percepciji, odnosno, hoće li dijete biti prihvaćeno ili odbačeno od strane svojih vršnjaka. Istraživanja pokazuju kako i podcjenjivanje i precjenjivanje kompetencija mogu donijeti određene teškoće u socijalizaciji djeteta (Jevtić, 2012).

Vršnjački odnosi su dvosmjerne prirode: djeca socijalno kompetentnog ponašanja bit će prihvaćena od strane vršnjaka, a s druge strane sama djetetova interakcija s drugima pridonijeti će njegovoj socijalnoj kompetenciji (Card i Hodges; prema Jevtić, 2012).

Nerijetko se zna dogoditi da djeca slabijih socijalnih kompetencija ne budu prihvaćena u društvu, tada ona nemaju priliku steći iskustvo u odnosima s drugima, što bi im pomoglo u daljnjem razvoju istih (Gutmann, 2004; prema Jevtić, 2012).

Vršnjački odnosi i njihov međusobni utjecaj

Već je ranije spomenuto kako roditelji mogu imati direktan i indirektan utjecaj na djetetov razvoj, isto to vrijedi i za odnose s njegovim prijateljima. Postoji nekoliko teorija o vršnjačkim odnosima i njihovom utjecaju na djecu. Naglasak ćemo staviti na teoriju o utjecaju okoline i učenja koja nam govori o tri načina vršnjačkog utjecaja na dječje ponašanje i razvoj.

Prvi način nam govori o direktnom utjecaju, a to je činjenica da vršnjaci mogu biti izvor potkrepljenja i kazni. Oni mogu, primjerice, obraćati više pažnje na dijete, popuštati i dijeliti s njim ili mu uskraćivati želje. Sva ta pozitivna ili negativna ponašanja prema djetetu nemaju određeni cilj utjecaja na dijete, ali mogu poslužiti kao sredstvo nagrade ili kazne.

Druga dva načina vršnjačkih utjecaja događaju se indirektno. U jednom slučaju vršnjaci služe kao model za obrazac ponašanja, dok u drugom djeca imaju uvid u to koje je postupke njegov vršnjak u stanju izvesti, nakon čega to uspoređuje sa svojim sposobnostima, što ne utječe samo na djetetovu socijalizaciju već i na njegovu samoučinkovitost (Vasta i sur., 2005). Uz socijalizaciju i samoučinkovitost, vršnjački model obrasca ponašanja može utjecati i na djetetov razvoj motorike, točnije, na njegove vještine bilateralne koordinacije. One predstavljaju koordinirano korištenje obje strane tijela, što se najčešće uvježbava u grupnim aktivnostima gdje dijete ima priliku vidjeti ostalu djecu na koji način izvode određene radnje. Savladavanje tih pokreta od velike je važnosti za djecu kako bi bila uspješna u svakodnevnim funkcionalnim aktivnostima kao što su pranje ruku, hodanje po stepenicama izmjeničnim korakom, zadaci "pridržavanja i radnje", hvatanje lopte, pljeskanje, skakanje, itd. (Clark Brack, 2009).

Vršnjački odnosi u ranom predškolskom razdoblju uglavnom se očituju kroz razne vrste igara. Igra je jedna od djetetovih temeljnih potreba i osnovnih aktivnosti u kojoj dijete otkriva sebe i svijet oko sebe te je također bitna za pravilan rast i razvoj dječjeg organizma. "Igra razvija njegovu koncentraciju, pozornost, njegovu fantaziju i kognitivne i tjelesne sposobnosti." (Giesecke, 1993, 99.str.).

U predškolskoj ustanovi djeca usvajaju nova i usavršavaju već postojeća znanja o primjerenom socijalnom ponašanju. To je okružje u kojem se pojavljuju i socijalne frustracije zbog kojih će dijete biti odbačeno ili prihvaćeno od strane svojih vršnjaka. "Tu se uči održati, prilagođavati drugoj djeci koja poštuju zajednička pravila igre, odnosno produktivno sudjelovati u njihovim projektima." (Giesecke, 1993, 97.str.).

Prihvaćena djeca jačaju prosocijalno ponašanje pod utjecajem bliskih, suosjećajnih prijateljstava, dok odbačena djeca pokazuju neprilagođene obrasce ponašanja poput agresije, povučenosti, usamljenosti (Klarin, 2006).

4. KOGNITIVNI, MOTORIČKI I SOCIJALNI RAZVOJ U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Vrijedi ponovno spomenuti kako tijekom djetetova razvoja najveći utjecaj ima njegova obitelj. Međutim, mnoga istraživanja upućuju na to da razvoj nije čvrsto utemeljen u ranim utjecajima, te da i kasniji utjecaji mogu promijeniti tijek razvoja (Milanović i sur., 2014). Shodno tome, predškolska ustanova, odnosno vrtić, igra veliku ulogu u dječjem rastu i razvoju.

Nakon obiteljskog doma, predškolska ustanova je drugo važno okruženje u kojem dijete usvaja nova znanja, te ispituje i razvija svoje sposobnosti. "Dijete susreće odrasle osobe koje ne pripadaju njegovoj obitelji, ali nude i pružaju isto što i roditelji – zaštitu i pomoć. Potom susreće drugu djecu koja nisu brat ili sestra, nisu ni prijatelji, ali s njima usprkos tomu stupa u odnose: u svakom slučaju mora se prema njima ponašati u skladu s određenim pravilima. To je u njegovu životu novi socijalni izazov." (Giesecke, 1993, 99.str.).

Prostorno-materijalno okruženje

Kako bi dijete ostvarilo što uspješniju socijalnu, kognitivnu i motoričku prilagodbu u vrtiću, bitno je kvalitetno osmišljeno poticajno okruženje i kvalitetan odnos i komunikacija s odgajateljem.

Poticajno prostorno-materijalno okruženje je ono koje je konstruirano na takav način da odražava i promovira djetetove vrijednosti uz pružanje uvjeta za što učinkovitije učenje i razvoj. Temeljne vrijednosti odgojno-obrazovnog rada u dječjim vrtićima su: identitet, jednakopravnost, znanje i odgovornost (Nacionalni kurikulum ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja NKRPOO, 2015).

U sobi dnevnog boravka centri aktivnosti organizirani su na takav način da potiču djecu na razne vrste izražavanja i učenja. U centru za početno čitanje i pisanje i u dramskom centru dolazi do izražaja djetetova mašta i kreativnost te se jača njegova verbalna i neverbalna komunikacija, matematički i spoznajno-istraživački centar pružaju mogućnost razvoja logičkog razmišljanja i shvaćanja uzročno-posljedičnih veza, u centru građenja i u likovnom centru vježbaju vještinu fine motorike, dok grubu motoriku usavršavaju u dvorani ili na otvorenom. "U skladu s vremenskim prilikama djeca odlaze na terasu, u dvoranu ili na vanjsko igralište. Na svakom od tih mjesta nalaze se sprave i materijali s kojima će djeca raditi: konstrukcijski i građevni materijal, stalci za slikanje, boje, igračke, zatim tobogani, sprave za penjanje, provlačenje, lopte, koluti i slično za tjelesno vježbanje." (Došen-Dobud, 2001, 24.,25.str.).

Uloga odgajatelja

Unatoč tomu što bi dijete samo trebalo aktivno istraživati i vlastitim iskustvom dolaziti do novih saznanja "postoji mnoštvo aktivnosti u kojima je izravno sudjelovanje odgajatelja poželjno, pa i nužno. Izravnim sudjelovanjem u aktivnostima, odgajatelj može poticati djecu na uočavanje određenih fenomena i pojava, osiguravati im pomoć u rješavanju različitih problema, poticati i olakšavati rasprave i razumijevanje djece te ih poticati na evaluaciju završenih i planiranju novih aktivnosti." (Slunjski, 2012, 96.str.).

Utjecaj odgajatelja na djetetov kognitivni razvoj

U odgojno-obrazovnoj ustanovi odgajatelj ima mnogo uloga i odgovornosti. Odgajatelj je, prije svega, djetetov partner u učenju. Pri tom, učenje ne mora predstavljati samo stjecanje novih znanja. Dijete se može učiti 'modelu' naših doživljaja, naših osjećaja, našoj verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji s drugima, i vrsti i načinu na koji razumijevamo sami sebe (Hartmut i Hentig, prema: Giesecke, 1993). Djeca između treće i šeste godine normalno rastu već u tri različita polja učenja, koja se ne razvijaju u istom smjeru, već često znaju biti i krajnje proturječna. "Jean Piaget je opazio da djeca različite dobi ne samo da raspolažu različitom količinom informacija, već i da gledaju na svijet na vrlo različite načine." (Vasta i sur., 2005, 22.str.). Stoga, prije nego što mu postane partner učenja, odgajatelj mora individualno upoznati svako dijete. Što bolje poznaje svako dijete, to više ima mogućnosti podržati i proširiti njegov razvoj i učenje. Praćenje i procjenjivanje mu pomaže da razumije i lakše opazi kada i na koji način je dijete spremno za učenje novih vještina (Tankersley i sur.,2012).

Piaget je također smatrao da se pojedinačni organizam, isto kao i cijele vrste, mora prilagođavati stalnim promjenama u okolini. Zbog toga je bio uvjeren da je razvoj ljudske kognicije, ili inteligencije, stalna borba vrlo složenog organizma koji se pokušava prilagoditi vrlo složenoj okolini (Vasta i sur., 2005). Imajući to na umu, odgajatelj je djetetova stalna podrška i on prilagođava sebe i aktivnosti ovisno o djetetovim mogućnostima i spoznajnim kapacitetima.

Prethodno je spomenuto da kada dijete uđe u predoperacijsku fazu, koja traje od druge do šeste godine, ono počinje koristiti simbole kako bi kognitivno reprezentiralo svijet oko sebe. Počinje koristiti riječi i brojeve umjesto objekata i događanja, a akcije koju su morale biti izvođene fizički, sada se mogu izvoditi mentalno pomoću simbola. Naime, dijete u tom razdoblju još uvijek nije vješto u simboličkom rješavanju problema (zbrajanje, oduzimanje, slaganje reda..). Takve mentalne operacije zahtijevaju logičko rješavanje problema koje je moguće tek u fazi konkretnih operacija (približno od šeste do jedanaeste godine) (Vasta i sur., 2005).

Odgajatelj sukonstruira znanja i zajedno s djetetom unaprjeđuje njegove sposobnosti kako bi se ono što bolje prilagodilo svijetu u kojem živi. Iako upoznat sa različitim razvojnim fazama djeteta i što sve one nose sa sobom, odgajatelj treba biti svjestan postojanja višestrukih inteligencija, što mu može dodatno olakšati razumijevanje individualnih razlika među djecom (način razmišljanja, pristupanja problemu i učenja). Višestruke inteligencije možemo podijeliti na tri cijeline: one koje se odnose na materijalno okružje (prostorna, tjelesna i prirodoslovna), one koje se temelje na simbolima (lingvistička, glazbena, logičko-matematička) i osobne inteligencije (intrapersonalna i interpersonalna). U kvalitetno oblikovanom odgojno-obrazovnom procesu djeca mogu razvijati svaku od tih inteligencija, osobito onu koja predstavlja njihovu "dominantnu" inteligenciju (Slunjski, 2012).

Odgajatelj može pridonijeti spoznajnom razvoju stimulirajući direktno djetetovu inteligenciju; "Djeci je potrebno nuditi aktivnosti koje povezuju sadržaje iz različitih područja: jezik i pismenost, matematiku, znanost i tehnologiju, kreativno umjetničko stvaranje, društvene znanosti, tjelesni razvoj, zdravlje i opću dobrobit i zadovoljstvo." (Tankersley i sur., 2012, 128.str.). Kao i u obiteljskom okruženju, i u predškolskoj ustanovi djeca usvajaju znanja o kulturi i sredini (zemlja, grad) u kojoj žive.

Sva nova znanja, ukoliko se usvoje na pravilan način, djetetu mogu olakšati polazak u školu; od savladavanja svakodnevnih komunikacija "Poruka se može izreći riječima, izrazom lica i govorom tijela. Da bismo razumjeli i odgovorili na nju moramo razumjeti sadržaj riječi, a izrazi lica i tijela moraju nam značiti isto." (Došen-Dobud, 2001, 72.str.), preko znanja o prirodi, životinjama, biljkama, pa sve do znanja o raznim blagdanima "Pisanje i slikanje božićnih i novogodišnjih čestitaka roditeljima i prijateljima istodobno su i značajan dio pripreme za polazak u školu." (Došen-Dobud, 2001, 102.str.).

S druge strane, odgajatelj može jačati druge stavke djetetove osobnosti koje će mu omogućiti da ono samo ostvari još učinkovitiji napredak kognicije. Primjerice, jačanje samopoštovanja djeteta, "samopoštovanje ima veliku važnost i za djetetovu motiviranost i za uspješnost u svemu što poduzima. Dijete koje ima nisko samopoštovanje neće imati ni samopouzdanja, što znači da će se bojati i započeti neku aktivnost jer neće vjerovati u mogućnost uspjeha." (Starc i sur., 2004, 42.str.)

Utjecaj odgajatelja na djetetov motorički razvoj

Sagledavajući motorički razvoj djece, odgajatelj može potaknuti djecu na usavršavanje već postojećih motoričkih vještina, te praćenjem voditi računa da je isti u skladu. Razvoj motoričkih sposobnosti se odvija usklađeno s razvojem motoričkih područja u mozgu, zato nije moguće razvijati određenu sposobnost sve dok djetetov organizam nije došao do potrebnog stupnja zrelosti (Neljak, 2009).

Vještine grube motorike odgajatelj može poticati kod djece vestibularnim (vrtanja oko svoje osi, kolut unaprijed i unazad, ljuljanje..) i proprioceptivnim (guranje i nošenje teških predmeta, valjanje po podu, zabijanje čavlića, bacanje kamenčića..) aktivnostima, ali i kroz pjesmice s pokretom ili zadacima ravnoteže. Razvoj grube motorike omogućuje djeci da savladaju funkcionalne školske vještine kao što su: uspravno sjedenje za stolom, obavljanje zadataka tjelesnog odgoja, savladavanje stepenica i sprava na igralištu, itd.

Vještine fine motorike odgajatelj može u puno većoj količini poticati kod djece s obzirom da se one kriju u svakodnevnim aktivnostima kao što su: hranjenje, oblačenje, svlačenje, kopčanje dugmadi, vezivanje vezica na cipelama, pranje ruku, pravilno korištenje pribora za jelo, itd. (Clark Brack, 2009).

Odgajatelj djeci nudi razne motoričke aktivnosti pomoću kojih će jačati grubu i finu motoriku. To mogu biti aktivnosti poput loptanja, poligona, lovice, prebacivanje sadržaja iz jedne posude u drugu koristeći neki pribor, igre nizanjanja oblika, provlačenje konopca, ubacivanje različitih oblika u odgovarajuće širine.. Također, odgajatelj i razgovorom djeci može približiti važnost kretanja u bilo kakvom obliku. "Potaknuti djecu da odgovore na pitanja: kada su se kupali? Tuširali? Prali glavu? Jesu li im čisti nokti? Ima li na njihovoj odjeći nešto što bi moglo biti urednije? Znaju li sami očistiti cipele i oprati čarape?" (Došen-Dobud, 2001, 36.str.). Na taj način se djecu ne potiče samo na brigu o higijeni, već i na aktivnom korištenju i usavršavanju fine motorike.

Utjecaj odgajatelja na djetetov socijalni razvoj

Osim u individualnom smislu, dijete se razvija i u suživotu s drugom djecom iz skupine. "Važna je uloga odgajatelja kao medijatora u predškolskom razdoblju za socijalnu prilagodbu u školi." (Klarin, 2006, 108.str.).

Socijalizacija djeteta sastoji se od svih planiranih i neplaniranih pedagoških mjera i vanjskih utjecaja bilo kakve vrste. Odgoj je planski organiziran dio socijalizacije koji se provodi u institucijama pripremljenim posebno za to (Giesecke, 1993). Bez obzira na planirane aktivnosti i sadržaje odgojno-obrazovnog programa, odgajatelj se može pronaći u nepredviđenoj situaciji. U takvim trenucima kvalitetan odgajatelj se prilagođava trenutnoj situaciji, mijenja smjer aktivnosti i prihvaća onaj kojim ga djeca povedu. Svojom fleksibilnošću djeci omogućuje da sudjeluju kao partneri učenja i sustvaratelji znanja (Giesecke, 1993).

Odgajateljov utjecaj na dijete nije ključan samo za njegovu socijalnu prilagodbu. Nakon ostvarene prilagodbe, odgajatelj nastavlja djetetu pružati podršku i pomoć koja mu je potrebna kako bi ono bilo što sigurnije i uspješnije u suočavanju sa preprekama socijalnog svijeta.

Ponašanje je predmet proučavanja u mnogim društvenim znanostima. Neki stručnjaci su čak smatrali kako bi se psihologija trebala baviti samo objektivnim i opažljivim predmetom istraživanja, odnosno ponašanjem (Vasta i sur., 2005). Gledajući iz sociološke perspektive, ponašanje je glavno oruđe koje može unaprijediti ili unazaditi socijalni razvoj bilo koje jedinice. Stoga je potrebno da djeca razviju samokontrolu i pozitivne oblike ponašanja, u čemu ih njihov odgajatelj podupire te im pruža pomoć prilikom razumijevanja važnosti poželjnog ponašanja. "Različitim strategijama kod djece treba razvijati vještine koje im omogućuju da postanu odgovorni članovi društva, kao i osjećaj empatije i brige za druge, otvorenost i poštivanje različitosti." (Tankersley i sur., 2012, 124.str.).

Izvor iz kojeg djeca indirektno crpe znanja i usvajaju socijalne vještine su modeli ponašanja iz njegove okoline, te modele predstavljaju odgajatelj i ostala djeca u skupini. Na taj način dijete može usvojiti prosocijalne vještine poput suradnje, empatije, odgovornosti, ljubaznosti, znatiželje, ali također može usvojiti i vještine kao što su svadljivost, škrtost i egoističnost koje su povezane s problemima u socijalizaciji (Diamond, 1994; Guralnick i sur., 1996 a; Wittmer i sur., 1996; Wilson, 1999, prema Brajša-Žganec, 2003).

Osim indirektno, odgajatelj može i direktnim putem poticati djetetovo usvajanje pozitivnih socijalnih vještina. Organizirajući razne vrste aktivnosti odgajatelj može djeci biti ispomoć prilikom uočavanja i shvaćanja razlika između poželjnog i nepoželjnog ponašanja. To također može napraviti verbalizirajući svoj primjer ponašanja i primjere ponašanja ostale djece u skupini. "Lijepo, uljudeno ponašanje pridonosi i vrijednosti svakog čovjeka, a počinje se usvajati u djetinjstvu. Svaka životna situacija može se koristiti i kao odgojna da bi se dodao neki djelić općoj uljudbi djece, pa i onoj koja se odnosi na kulturu ponašanja." (Došen-Dobud, 2001, 40.str.).

5. GLAZBA

"U glazbi postoji divna stvar – kad te pogodi, ne osjećaš bol." (Bob Marley)

"Glazba je posrednik između života uma i života osjećaja." (Ludwig van Beethoven)

"Većina glazbenika provede život baveći se glazbom, bez da se zapitaju čime se to zapravo bave. Glazbena teorija objašnjava nam strukture unutar kojih se glazba kreće, povijest glazbe kronološki iznosi razvoj tih struktura, umijeće sviranja i pjevanja nam omogućuje da prezentiramo glazbeno djelo konstruirano od tih struktura, no sve to znanje u suštini je besmisleno ako ne postoji znatiželja da se glazbu shvati na apstraktnoj razini, u jedinstvu duha i intelekta, kao što je teološko znanje samo suhoparan skup informacija bez vjere." (Ljubičić i Valdevit, 2013).

Glazba je dio umjetnosti koji je zajednički svim ljudima. Ona se nalazi svugdje oko nas, nekim pojedincima je veći dio života, nekima manji, ali generalno, prisutna je u svačijem životu.

I povijest nam pokazuje kako glazba može imati utjecaj na društvo, na ljudske osjećaje, raspoloženja i ponašanje. Gledajući nazad u prošlost možemo primijetiti korištenje glazbe u svakojake svrhe kao što su bodrenje prije bitke, uspavlivanje djece, poticanje na udvaranje, pratnja raznih ceremonija, pa čak i poticanje na tjelesni rad (ZAMP).

5.1. Popularna glazba

U razdoblju 17. i 18. stoljeća, glazba je bila dostupna samo višim, elitnijim staležima. Kao i ostale grane umjetnosti i glazba se mijenjala tijekom vremena. Primjerice, uz instrumentalne skladbe pojavile su se vokalno-instrumentalne skladbe, izum tiskarskog stroja u 19. stoljeću zasigurno je pridonio napretku glazbe jer su se, za razliku od prije, note mogle tiskati. No, jednu od najvećih promjena glazba je doživjela pojavom moderne ili popularne glazbe.

Popularna glazba javlja se u 17. i 18. stoljeću, a svoj najveći porast dostiže u 19. stoljeću. Njen rast i napredak nastavlja se u 20. stoljeću kada zbog napretka tehnologije postaje sve dostupnija svim ljudima.

"Popularna glazba je termin kojim se označavaju oni tipovi glazbe u suvremenim društvima koji se smatraju paralelnima, komplementarnima ili čak protivnima umjetničkoj i tradicionalnoj (izvornoj folklornoj) glazbi. Obilježava ih općenito niža estetička vrijednost, manja strukturna složenost i velika fluktuacija (brzo prihvaćanje i nagli pad slušanosti) konkretnih skladbi, namijenjenih širokim slojevima glazbeno slabije obrazovanih slušatelja." (Hrvatska enciklopedija)

Sa stajališta umjetnika i školovanih glazbenika popularnoj glazbi nije mjesto u odgojno-obrazovnom sustavu, no, s druge strane među prosječnim slušateljima će se zasigurno naići na raznovrsne odgovore. Autor Rojko također je mišljenja kako "popularnoj glazbi ne treba u školi poklanjati nikakvu osobitu pažnju, osim sporadično, jednostavno radi motivacije, točnije, radi "pridobivanja" učenika, stoga što učenici tu glazbu ionako poznaju bolje od nas. To je njihova glazba. O tome ih ne treba podučavati." (Rojko, 2012,187.str.)

Istina je da mladi imaju više znanja o popularnoj glazbi jer su u doticaju sa samom, o umjetničkoj glazbi posjeduju znanja koja su usvojila u odgojno-obrazovnom sustavu, ali imaju li dovoljno znanja o glazbi općenito? Imaju li dovoljno znanja da bi mogli usporediti glazbu iz ta dva različita svijeta? "Ono što popularnu glazbu i popularnu umjetnost općenito može uzdignuti na višu razinu jest obrazovanje koje će razvijati sposobnost prepoznavanja i razlikovanja nekvalitetne, masovne umjetnosti od kulturno i estetski relevantnih proizvoda." (Krnić, 2006).

Usprkos tome što je estetska kvaliteta umjetničke glazbe veća i što je samo glazbeno djelo kao takvo složenije od određene glazbene izvedbe iz popularnog svijeta, ne znači da i ona ne može imati pozitivan utjecaj na dijete i njegov razvoj. "Pokušaji da se popularna glazba vrednuje i ocjenjuje sustavom kriterija namijenjenih evaluaciji proizvoda visoke, elitne kulture, u ovom slučaju umjetničke glazbe, na prvi pogled čine se promašenim i pogrešnim, ali to nikako ne znači da se popularna glazba uopće ne može estetski vrednovati. Pridavanjem *a priori* negativnoga predznaka svim proizvodima popularne kulture samo pokazuje nesposobnost objektivnog uvida i nepoznavanje vrijednosti proizašlih iz duhovnog i proizvodnog okružja ove kulture i ovog vremena." (Krnić, 2006).

Doživljaj bilo kojeg glazbenog djela se razlikuje od pojedinca do pojedinca, ali, neka istraživanja su pokazala da kod slušatelja koji nemaju glazbeno obrazovanje, prilikom vrednovanja iste odlučujući čimbenici su melodija i ritam. Također se pokazalo da ekstroverti više preferiraju brži tempo, dok su introverti ipak skloniji glazbi s laganijim tempom.

Karakterne osobine nisu jedine koje utječu na našu glazbenu preferenciju, iskustvo i znanje također igraju važnu ulogu. Odnosno, veća je vjerojatnost da će nam se nešto više svidjeti ukoliko smo imali doticaja s tim. Shodno tome, mladi pokazuju veće znanje o popularnoj glazbi, dok stariji imaju više znanja o umjetničkoj glazbi (Dobrota, Reić-Ercegovac, 2016).

5.2. Mornarske pjesme (Sea Shanties)

Kada smo na vjenčanju, pjevamo, isto vrijedi i za sprovode. Kada putujemo dugo, slušamo glazbu. Glazba je sveprisutna u našim životima. Glazba nas opusti ili dodatno razveseli u sretnim trenucima, pomogne nam osloboditi i proživjeti emocije u tužnim trenucima. Naš je vjerni suputnik, gdje god da pođemo, iako ne igra uvijek i svugdje istu ulogu.

Veličina i važnost njene uloge varira od situacije do situacije. Tako je sredinom 19. st. nastala vrsta pjesama čija je svrha bila motivirati radnike i olakšati im zahtjevan fizički rad. Takva vrsta pjesme dobila je naziv "Sea shanty". "To je žanr tradicionalne narodne pjesme koja se nekada obično pjevala kao radna pjesma koja je pratila ritmični rad na velikim trgovačkim jedrenjacima."

(https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_shanty).

Shanties su zapravo nasljednice radnih britanskih i drugih nacionalnih pomorskih tradicija, poput pjevanja dok se ručno krcaju brodovi pamukom u lukama južnih Sjedinjenih Američkih Država. Repertoar je posuđen iz suvremene popularne glazbe mornara koji se zatim prilagođava glazbenim oblicima koji odgovaraju radnim zadacima potrebnim za upravljanje jedrilicom.

Takva vrsta pjesama do kraja 19. st. postupno je prestala služiti praktičnoj funkciji. Razlog tome je pojava brodova na parni pogon i početak korištenja strojeva za izvršavanje brodskih zadataka. U prvoj polovici 20. st. njihova uporaba kao radnih pjesama postala je zanemariva (https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_shanty).

5.3. Moć glazbe

Može li glazba utjecati na naše sposobnosti? "Sportaši priznaju da koriste glazbu kao poticaj kod treninga, ali egzaktna mjerenja ne pokazuju konzistentni pozitivan utjecaj glazbe na izvedbu. Ova spoznaja je navela neke znanstvenike da ustvrde da je utjecaj glazbe izravan i da glazba može odvratiti pažnju pojedinca od neugode koju osjeća, navodeći ga da se usredotoči na nešto izvan sebe i tako poveća svoju fizičku izdržljivost. Zbog brojnosti različitih čimbenika koji utječu na reakcije na glazbu na ovom području, pouzdana i valjana su istraživanja vrlo složena, ali odgovarajuće izabrana glazba uz vježbanje i sportsku aktivnost može povećati razinu uživanja i motivacije sudionika čak i ako nema utjecaja na njihovu izvedbu." (ZAMP). Glazba možda i neće imati direktan utjecaj na odrasle, već formirane osobe. Poznato je da je životno razdoblje od rođenja, pa sve do sedme godine optimalno za učenje i svladavanje novih vještina jer mozak tada upija i zadržava najveći broj informacija. Tada se stvara čvrsti temelj na kojem će dijete dalje nadograđivati nova saznanja i sposobnosti. Isto to vrijedi i za glazbu. Veći će utjecaj imati na nekoga tko je još uvijek u procesu izgradnje svog temelja, nego na nekoga čiji je temelj već izgrađen. No, svakako ostavlja svoj trag.

Nekad se zna dogoditi da kada osjetimo određeni miris, javi nam se sjećanje na neku uspomenu ili događaj. Na isti način i glazba može djelovati na nas. Mirisi i zvukovi pobuđuju emocije u nama, ali i podsjećaju na već proživljene emocije. "Prisjetite se: sve što ste naučili uz prisutnost emocija jače se i dugotrajnije utisnulo u sjećanje. Čak i oni manje lijepi trenuci, gradivo koje nam nije bilo po volji, zadaci koji su nam zadavali glavobolju. Kako se tek rado, živo i ugodno sjećamo onoga što smo naučili s veseljem i radošću? Prvih pjesmica koje su nam pjevali roditelji, bake i djedovi, prvih igara u kojima smo stjecali prijatelje? Već prvi tekstovi ili prve otpjevane riječi mogu nas, u trenutku, vratiti

daleko u prošlost i učiniti nas jednako ushićenima, baš kao da smo preskočili vrijeme." (Kardum, 2020, str 43.,44.).

Ekspresivnost je jedna od bitnih svojstava glazbe. Osim što može pobuditi osjećaje u nama, ona može služiti i kao medij kojim ćemo iskazati svoje emocije. Činjenica da intenzitet i priroda iskustva jednog te istog glazbenog djela variraju u pojedinca samog pa čak i u autora tog djela, govori u prilog njenoj moći.

5.4. Glazba u svijetu dječjeg razvoja

Glazba, prije svega, može potaknuti pozitivne emocije. U takvom ozračju, djeca su opuštenija i spremnija za izvršavanje svojih aktivnosti. Većina istraživanja o utjecaju glazbe na djecu odnose se na umjetničku glazbu. Glazbeno obrazovanom pojedincu opravdano je zaključiti da bi jedino umjetnička glazba mogla imati pozitivan utjecaj zbog kompleksnog i estetski jako vrijednog načina na koji je skladana, za razliku od popularne glazbe.

No, trebaju se uzeti u obzir i emocije subjekta istraživanja, odnosno djeteta te njegova cjelokupna osobnost. "Pokušaji repliciranja 'Mozart efekta' dokazali su da bolji rezultati spacijalno-temporalnih i kreativnih sposobnosti, brzine procesiranja i drugih kognitivnih sposobnosti nisu posredovani Mozartovom glazbom, pa čak niti glazbom uopće, nego je uzrok takvog učinka zapravo optimalno emocionalno stanje. Emocionalno stanje koje omogućuje bolje kognitivno funkcioniranje može biti izazvano slušanjem omiljene glazbe bez obzira na vrstu (Jackson i Tlauka, 2004).

Svakako, potreba za glazbom u odgojno-obrazovnom sustavu je velika. Već je ranije spomenuta moć glazbe, ona se itekako može iskoristiti u dobre svrhe u radu s djecom. "Muzički odgoj utječe i na formiranje raznih osobina ličnosti djeteta. Na stidljivu, introvertiranu djecu, koja nemaju razvijen osjećaj samopouzdanja, naročito blagotvorno utječu kolektivne izvedbe. Primjeri druge djece, radost i oduševljenje koju izražavaju njihovi drugovi pri pjevanju i muzičkim igrama s vremenom oslobađaju i njih. Slušanje muzike utječe na raspoloženje takve djece, stvara smirenje ili oslobađa njihovu energiju. Ako im povjerimo sviranje na nekom dječjem instrumentu, smatrat će to dokazom poštovanja njihove ličnosti, i osjećat će zadovoljstvo da su se svidjeli drugoj djeci." (Manesteriotti, 1973, str 21., 22.). Glazba nije odličan alat samo za pomoć pri oslobađanju samoga sebe, već i za dodatnu motivaciju kada iste nedostaje. "U slučajevima kada na naložene zadaće i aktivnosti dijete reagira nezainteresirano, indiferentno ili s otporom, glazba može dati dodatni poticaj. Primjereno, mudro i zabavno osmišljena aktivnost uz glazbu može djetetu napornu ili tešku zadaću učiniti lakše ostvarivom i privlačnom." (Kardum, 2020, str. 44.).

Tekst koji se pjeva uz neku melodiju je također jako bitan. Odgajateljeva uloga jest da zajedno s djecom porazgovara o tekstu, tako da djeca što lakše shvate koja je tema. Na taj način mogu dublje razmišljati o tekstu koji pjevaju, a i ukoliko se dogodi da neku riječ ne poznaju ili ne razumiju, imaju priliku usvojiti je na ispravan način. "Tekstovi pjesama proširuju dječja znanja i iskustva o prirodi i okolini, obogaćuju dječji rječnik novim riječima i pojmovima; tako pjesma utječe i na razvoj umnih sposobnosti djeteta. Mnoge pjesme tekstovima potiču djecu na usvajanje kulturnih i higijenskih navika." (Manesteriotti, 1973, str. 116.).

Prilikom uvježbavanja pjesmica djeca šire svoj vokabular i razvijaju osjećaj za ritam (posebice ukoliko se uz pjesmu koriste udaraljke ili šuškalice). "Stvaranjem osjećaja za ritam kod djece utječe na njihovu psihomotoriku, ublažava ili otklanja govorne teškoće i smetnje, utječe na socijalan razvoj djeteta i pomaže kod bitnih emocionalnih reakcija." (Šmit, 2001). Samo pjevanje može imati pozitivan utjecaj na dijete. "Nedavno su provedena istraživanja o specifičnim dobrobitima pjevanja za zdravlje kod odraslih, ali iste dobrobiti mogu se odnositi i na djecu. Pozitivni ishodi uključuju: psihofizičku

relaksaciju; emocionalno oslobađanje i reduciranje stresa; pozitivno raspoloženje; stimulacija kognitivnih kapaciteta – pozornosti, koncentracije, pamćenja i učenja: povećanje osjećaja samopouzdanja i samopoštovanja; uvježbavanje psihofizičkih sustava; osjećaj svrhovitosti i motivacije." (Hallam, 2010.).

Glazba se može koristiti na različite načine i u razne svrhe. Ona svojom moći i jačinom djelovanja može pridonijeti i najbezazlenijim trenucima razbibrige i opuštenosti, ali isto tako može biti ključan čimbenik i u nekim ozbiljnijim i 'napetijim' situacijama. Primjerice, kada su djeca više opuštena nego kada se igraju? Pridruživanje glazbe u sve to, zvuči kao dobitna kombinacija.

No, igre, na prvu mogu djelovati opušteno i neozbiljno, ali igraju itekako veliku ulogu u dječjem razvoju. "U muzičkim igrama razvija se i motorika djece. Trogodišnje dijete ima već razvijenu osnovnu kontrolu mišića, a do šeste godine svladava osnovne motorne vještine, koje će kasnije primjenjivati (hodanje, trčanje, skakanje i sl.). Dijete postepeno proširuje te osnovne vještine, ali uči i složenije. Pri tom povećava brzinu voljnih pokreta i njihovu točnost. Povećanje snage u tim voljnim pokretima ovisi i o drugim uvjetima, no i na nju se može djelovati vježbom. Tako u muzičkim igrama muzika određuje karakter pokreta, brzinu i njihovu preciznost. U toj vrsti aktivnosti djeca se uče i nekim kompleksnije uvjetovanim reakcijama, npr. moraju u igrama s pjevanjem istovremeno brzo reagirati i na muziku i na pokrete svojih drugova, tako da bi se na određeni način mogla kretati u prostoru." (Manasteriotii, 1973, str. 19. i 20.).

S druge strane, glazba i njen utjecaj bitan su dio i ne baš tako opuštenih situacija. U slučajevima atipičnog razvoja, glazba se pokazala dosta učinkovitom. Vremenom se počela koristiti i u terapijske svrhe, posebice u slučajevima djece sa slabo razvijenim ili nerazvijenim govornim sposobnostima. "Sredinom 20.st. Alfred A. Tomatis je razvio metodu za stimuliranje bogate povezanosti živčanog sustava i uha koristeći modificiranu glazbu. Otkrio je ulogu uha u produkciji glasa i shvatio mogućnost stvaranja glasa samo ako smo sposobni čuti. Među prvima je smatrao da fetus čuje i da majčin glas visokih frekvencija stimulira mozak djeteta u maternici. Tomatisova metoda omogućuje stimulaciju različitim intenzitetom kroz nekoliko mjeseci s periodima odmora. Stimulacija rezultira povećanom sposobnošću aktivnog slušanja i razvojem jezika. Metoda ublažava brojne probleme s neurološkom osnovom, te poboljšava pozornost i pamćenje. Tomatisova metoda je potaknula mnogobrojna istraživanja i razvoj novih metoda koje danas koriste glazbu u razvojne i terapijske svrhe." (Thompson i Andrews, 2000).

Zaključno, glazba bi trebala biti jedan od glavnih dijelova bilo kakvog odgojno-obrazovnog procesa. Ne može se spoznati njena moć i mogućnost pozitivnog utjecaja ukoliko se aktivno, i na prikladan način, ne uključi u ljudske živote.

6. ZAPISI IZ PRAKSE

Glazba je uvijek bila prisutna u svim dijelovima mog života. Kada sam počela raditi u odgojno-obrazovnom sustavu odlučila sam uključiti glazbu i u taj, novi, dio života.

U početku, radeći na zamjenama, susrela sam mnogo različitih skupina djece i u svakoj od tih skupina glazba je bila prihvaćena širom raširenih ruku.

U radu s djecom primijetila sam koliko tekstovi i melodija pjesmica imaju značajnu ulogu u tome hoće li se svidjeti nekom djetetu. Također, primijetila sam da postoje djeca koja ne iskazuju interes za glazbu bez obzira na sva njena svojstva.

Svako dijete je jedinka za sebe koja posjeduje određene mogućnosti, afinitete i karakterne osobine i ne moraju sva djeca imati isti pogled na svijet oko sebe, pa ih samim time i ne trebaju zanimati iste stvari. Imajući to na umu, uvijek sam svoju praksu provodila na način da se svako dijete osjeća sigurno biti ono što jest, da nijedno dijete i njegove potrebe ne budu zanemareni, ali u isto vrijeme da svako dijete bude makar u doticaju s nečim što će ga potaknuti na pomicanje granica njegovih postignuća. U školskoj godini 2021./2022. u dječjoj skupini u kojoj sam radila, ovakav pristup je evidentno urodio plodom.

U rujnu 2021.g. započela sam posao na svom novom radnom mjestu. Prvi put sam se susrela sa smjenskom skupinom u koju je upisano trideset i četvero djece. Veliki broj djece, novoupisana mala djeca, djeca koja su već pohađala tu skupinu upoznaju se sa novom djecom, ali i sa novim odgajateljima – to su svi čimbenici koji bi nekome tko nije upoznat sa pedagoškom strukom stvarali konfuziju. Na početku je i meni samoj sve djelovalo zbunjujuće, no, uz kvalitetnu komunikaciju i suradnju, zajedno s djecom smo stvorili pozitivno ozračje obilježeno međusobnim povjerenjem. Naravno, za sve što smo skupa sagradili, potrebno je bilo mnogo truda, razumijevanja i fleksibilnosti. U svemu tome glazba je bila naš vjerni suputnik i jedan od važnijih izvora motivacije.

Kao i u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi potrebno je vremena dok se djeca priviknu na svakodnevna pravila skupine. Tako je bilo i u ovom slučaju. Jedna od situacija u kojoj bi se često znala stvoriti gužva i netrpeljivost jest stajanje u redu kada se trebaju oprati ruke.

Od svih vrsta poticanja najviše učinka je imala upravo glazba. U situacijama kada djeca trebaju prati ruke poslužila sam se multimedijским priručnikom "Čekam te ovdje" autorice Aleksandre Kardum. Priručnik koji je prvenstveno namijenjen djeci s poremećajima iz spektra autizma bio je moja prva inspiracija za dublje istraživanje glazbe i njenog utjecaja.

Djecu sam upoznala sa pjesmom "Tik-tak" iz spomenutog priručnika. Pjesma, čija je tema pranje ruku, je toliko oduševila djecu da bi svaki dan jedva dočekali stati u red ispred toaleta samo da bi mogli pjevati.

Tada sam shvatila da glazba, ukoliko se iskoristi na adekvatan način, može imati puno veći utjecaj nego što mislimo.

U radu s djecom jedna od najbitnijih uloga odgajatelja jest ta da bude njihov partner i podrška kako bi mogli izgraditi najbolju verziju samoga sebe. U tom procesu najveći naglasak uvijek stavljam na kulturu ponašanja i prema sebi i prema drugima. Uvijek ih nastojim motivirati da spoznaju sebe, da prihvate sebe sa svim svojim manama i vrlinama, da spoznaju i postanu jedno sa svojim emocijama, tako da bi iste mogli i kontrolirati. Potičem ih na razmišljanje prije djelovanja, na želju za samostalnošću te da se plamen empatije u njima nikada ne ugasi.. To su samo neke od mnogih zadaća koje odgajatelji "žive" sa djecom iz dana u dan.

Mnogo je načina na koje se odgajatelj može povezati s djecom, upoznati svako dijete individualno, te pružiti odgovarajuću pomoć i podršku. Od malena volim glazbu i pjevanje i u praksi oni predstavljaju jedan od glavnih alata moje komunikacije s djecom. Oduvijek sam voljela i pisati raznorazne pjesmice, te sam, ponukana utjecajem pjesme "Tik-tak" došla na ideju da osmislim stihove prilagođene dječjem uzrastu, s tematikom i 'poukom' koja će ostaviti barem malo traga na njihov sveukupan razvoj.

Razmišljala sam neko vrijeme na koji način bi pristupila svemu tome. Riječi i stihovi su već počeli navirati, ali inspiracija za melodiju se nije javljala. Jednoga dana, dok je nekoliko djevojčica u obiteljsko-dramskom centru dovršavalo "kuhati ručak" pjevušile su, trenutno aktualnu, pop-elektronsku pjesmu "Dance monkey". Gledajući i slušajući djevojčice kako unisono pjevaju pjesmu na engleskom jeziku, ostala sam zatečena. Ne zbog toga što je to bila novost, dapače, ne prođe nijedan dan u vrtiću a da tu pjesmu barem jednom na otpjevaju. Zapanjena sam ostala jer sam dobila odgovor na pitanje "kakvu melodiju mogu spojiti sa osmišljenim stihovima?". Započela sam malo istraživati o popularnoj glazbi. S umjetničkog stajališta, ona se, uglavnom, spominje u negativnom kontekstu. Jasno je da se umjetnička skladba koju čine zvukovi raznih instrumenata ne može uspoređivati sa glazbom čija melodija nije toliko kompleksna.

Primjerice, već smo prije uz popularnu glazbu spomenuli pojam 'fluktuacije', odnosno, brz porast slušanosti neke pjesme i jednako brz pad slušanosti iste. To je jedan od razloga zbog kojega se popularna glazba smatra nekvalitetnom. U slučaju rada s djecom, brz porast slušanosti može biti pozitivan. Opadanje slušanosti u ovakvim uvjetima ne bi trebalo biti zabrinjavajuće jer djeca kada ih se neka pjesma dojmi, sama ju ponavljaju. Uostalom, ukoliko je tekst pjesme vezan uz nešto s čime se djeca svakodnevno susreću, sama situacija ih može podsjetiti na naučenu pjesmicu.

Odrasli ljudi su, pod utjecajem raznih životnih i osobnih čimbenika, već stvorili vlastitu vrstu preferencije svega oko sebe, pa tako i glazbe. Za razliku od djece, odrasli ljudi su već formirane osobe sa svojim individualnim obavezama, mogućnostima i željama. Njima, većinom, slušanje glazbe predstavlja način zabave ili opuštanja. Nadalje, odrasli nisu u istoj mjeri kao i djeca spremni prihvaćati promjene i istraživati nešto novo, samim time, u većini slučajeva se drže onoga što im je poznato i na što su naviknuli.

Istražujući o popularnoj glazbi, razmišljajući i promatrajući razne situacije među djecom u skupini, promislila sam kako bi, sa prilagođenim tekstom, takva vrsta glazbe mogla imati pozitivan utjecaj na djecu i njihov razvoj. Smatram da je lako pamtljiva melodija glavni razlog toliko brzog rasta slušanosti popularne glazbe. Spoj melodije koju mozak (i djeteta i odrasle osobe) lako upija i teksta koji je prikladan dječjem uzrastu zvuči obećavajuće, stoga sam odlučila to provjeriti.

Poticaj za istraživanje bilo je pitanje: "Koje su pjesme iz svijeta popularne glazbe svima zajedničke?". Mnogo je ljudi sa različitim stilovima života, načinom razmišljanja, oblačenja, ponašanja, itd.. Prilikom razmatranja ovog pitanja može se uočiti obrazac određenih pjesama koje su prijemčive široj slušateljskoj publici, bez obzira na njihovu svakodnevnu glazbenu preferenciju. Na temelju tog razmišljanja, dosjetila sam se nekoliko pjesama, te sam odlučila iskoristiti njihovu melodiju s kojom sam udružila stihove koje sam osmislila.

Slijede tekstovi osmišljenih pjesmica sa objašnjenjem motivacije za pisanje istih.

6.1. VOĆE I POVRĆE

Zdrava prehrana je od velike važnosti u svačijem životu. Pogotovo je važna za djecu koja su u razvoju. Odgojno-obrazovne ustanove nude raznolik izbor hrane, koji sadržavaju i voće i povrće. Nerijetko se dogodi da nekolicina djece odbije jesti određenu hranu. U većini slučajeva se to događa kada je povrće u pitanju. U sadašnjoj skupini sam doživjela da neka djeca ne žele niti probati hranu, već donesu zaključak da ta hrana nije ukusna na temelju njenog izgleda ili mirisa.

Zajedno s djecom imam običaj pjevati kada god nam se za to pruži prilika. Tako bi skoro svaki put kada je vrijeme za jesti voće djeca krenula pjevati pjesmicu o voću "Kruška, jabuka, šljiva". Primijetila sam u par navrata da bi u takvim situacijama djeca koja inače nisu veliki ljubitelji voća sama posegnula za komadom banane ili jabuke kada bi vidjela ostalu djecu kako uz pjesmu uživaju u slatkim ukusima. Na taj način sam došla na ideju da osmislim pjesmicu i o voću i o povrću.

Kako sam djecu počela upoznavati sa instrumentima udaraljka i šušalicama, pokušala sam se dosjetiti neke popularne melodije koju bi, kada to zaželimo, mogli sami izvesti pomoću spomenutih instrumenata. Melodija koje sam se dosjetila pripada pjesmi "Ella, e" koju izvode Dino Dvornik i Neno Belan.

VOĆE I POVRĆE

Jabuka je crvena,
al' može biti i zelena
Jedemo žute banane.
cijedimo limun i naranče

Refren:

Volim voće i povrće
Od njega tijelo jače je,
djeca rastu velika
Svi dječaci, djevojčice
osjećaju se snažnije
kao od čelika

Blitva će ti se svidjeti.
od mrkve ćeš bolje vidjeti
Nemoj da te bude strah
dovrši jesti sav svoj grah

6.2. PJESMICA O PRIJATELJSTVU

Jedna od najvažnijih stvari koju nastojim potaknuti kod djece jest razvoj empatije, međusobno poštovanje, te briga za ljude oko sebe. Vrtić je mjesto gdje prijateljstvo igra jako veliku ulogu u djetetovom socioemocionalnom razvoju. Kroz ta prva prijateljstva dijete počinje shvaćati značenje i potrebu uzajamnog poštivanja, upoznaje sebe i svoje emocionalne granice, uči se prihvaćati različitosti, jača svoje strpljenje, te produbljuje vlastito razumijevanje raznih situacija u svojoj okolini.

Svi imaju različiti pogled na istu stvar, svakome se javljaju drugačije emocije prilikom proživljavanja iste situacije, zbog čega se njihove reakcije i ponašanja mogu uvelike razlikovati. Ukoliko to djeca osvijeste još u ranom djetinjstvu, kasnije u životu će imati više razumijevanja i svoje emocije će više biti u mogućnosti držati pod kontrolom u nepredviđenim situacijama.

Smatram da se za izgradnju emocionalne kontrole treba krenuti od samoga početka, odnosno, od odnosa s najbližima. Kada naučimo poštivati i cijeniti obitelj i prijatelje, velika je vjerojatnost da ćemo naučeno primijeniti i na "nepoznate" ili ne tako bliske osobe.

Ovim stihovima prikazano je kako prijateljstvo funkcionira samo onda ako je obostrano i da uzajamna briga i ljubav može rezultirati nečim čvrstim i kvalitetnim.

Kako bi poruka ove pjesme bila što jasnija, bila mi je potrebna što pozitivnija melodija. Pjesma "Lookin' out my back door" popularnog benda Creedence Clearwater Revival pokazala se poticajnom za podizanje raspoloženja, te mi se ona u ovom slučaju činila kao najbolji izbor.

PJESMICA O PRIJATELJSTVU

S tobom se veselim
i igračke dijelim
do-do-do dobar prijatelj sam

Sa mnom ti se družiš
uvijek ruku pružiš
do-do-do dobar prijatelj si

Zamijeniti te njih sto
ne može jer mi smo
do-do-do dobri prijatelji

6.3. TJELOVJEŽBA

Tjelovježba bi trebala biti bitan dio života. U vrtiću prilikom naše jutarnje vježbe nisu uvijek sva djeca jednako zainteresirana i voljna sudjelovati, te sam i taj segment našeg zajedničkog boravka u vrtiću odlučila začiniti pjesmom. Uz ovu pjesmicu djeca razvijaju jedan dio krupne motorike i vježbaju prostorne odnose (lijevo i desno).

Tjelesne aktivnosti i vježbanje drže funkcije mozga u pripravnosti, jačaju imunitet i razvijaju finu i grubu motoriku, te je i više nego poželjno poticati djecu od rane dobi da se što više kreću. Pjesma "Macarena" izvođača Los Del Rio jedna je od pjesama koja najviše potiče na pokret, te je u ovom slučaju ona bila moj izbor.

TJELOVJEŽBA

Lijevu ruku ispruži put neba,
lijevu nogu savij kako treba,
spusti ju nazad i ispravi tijelo
iiiiidemo lijevo
(djeca se cijelim tijelom okrenu na lijevu stranu)

Desnu ruku na bok nasloniti,
desnom nogom malo zaplesati,
ako ti je sada malo tijesno
iiiiidemo desno

Cijelo tijelo sada protresi,
truh bit će spreman za jesti,
još jedan okret, sada sve je bolje
iiiiidemo dolje!
(djeca se "bace" na tlo)

6.4. SPREMANJE SOBE

U svim odgojno-obrazovnim ustanovama djecu se uvijek potiče na obavljanje životno-praktičnih i radnih aktivnosti. Jedna od takvih aktivnosti jest i spremanje sobe u vrtiću, to jest vraćanje iskorištenih materijala na njihovo mjesto nakon što smo završili s njihovim korištenjem. Postoji li išta manje zabavno nego prekinuti igru i spremati sve igračke nazad na police i u kutije? Naravno da nekoj djeci u takvim trenucima pospremanje predstavlja vrstu "tereta" ili dosade, stoga se nametnula ideja olakšati jedan dio tereta i probati pospremanje učiniti zabavnijim i opuštenijim uz pjesmu. Također se nerijetko dogodi da neka djeca pospreme materijale koje su ona koristila i zaustave se na tome, te ih uvijek pokušavam motivirati da kad dovrše spremanje svojih materijala, pomognu drugoj djeci koja još nisu dovršila pospremanje svojih. Provjereno znam da je djeci jako draga pjesma "Dance Monkey" izvođačice Tones and I, te sam za ovu pjesmu odlučila iskoristiti njenu melodiju.

SPREMANJE SOBE

Spremaj, sprema, sprema soobu
Sada sve na svoje mjesto stavi ti
Hajde sprema, sprema, sprema soobu
Pomozi drugom ako svoje gotov si

6.5. SPREMANJE KREVETA

Higijenske navike i općenita briga o sebi ključna je za što bolje snalaženje i funkcioniranje u svakom razdoblju života. U vrtiću nakon spavanja svako dijete sprema svoj krevet. U većini slučajeva to bude napravljeno što brže kako bi se mogli pridružiti svojim prijateljima predškolicima za stolom, zbog čega krevet ne bude uredno pospremljen. Nerijetko se događa da neka djeca ne slože pidžamu, već ju samo stave pod plahtu, zbog čega se javila potreba osmišljavanja pjesmice koja bi svojim stihovima djecu potaknula na urednost i temeljitost. U tome su mi uvelike olakšale moćne melodije radničkih, mornarskih pjesama koje svojim zvukom potiču na fizički rad, ali i naprave cijelu situaciju zanimljivijom i zabavnijom.

Smatram da su urednost i organizacija ključ jednostavnijeg i učinkovitijeg načina života sa smanjenom razinom stresa i ukoliko djeca to usvoje u ranijim godinama, bit će im lakše prelaziti prepreke koje zrele godine donose sa sobom. Za ovu pjesmu odlučila sam se iskoristiti melodiju pjesme "Sea shanty medley" izvođača Home free.

SPREMANJE KREVETA

Rukav preko rukava,
okreni sve istog trenu
Priljubi, savij, jedan, dva,
majica je složena

Hlače su lagane
zatim ide posljednje
plahtu izravnam i
moj je krevet pospremljen

7. ISTRAŽIVANJE

U prethodnom tekstu je spomenuto da radim kao odgajatelj u smjenskoj skupini koju pohađa trideset i četvero djece. Smjenska skupina je organizirana na način da je boravak djeci u istoj omogućen od 06:30h do 20:30h. Dolasci djece su raspoređeni u jutarnjoj i popodnevnoj smjeni, ovisno o radnom vremenu posla njihovih roditelja. Kada sam odlučila istražiti utjecaj osmišljenih pjesmica, shvatila sam da neću moći promatrati svih trideset i četvero djece, stoga sam odlučila promatrati dvoje djece koje najčešće viđam i koja se međusobno razlikuju kako bi, po završetku istraživanja mogli učiniti valjanu usporedbu.

Odlučila sam koristiti deskriptivnu metodu istraživanja odnosno promatrati djecu i utjecaj pjesmica na ponašanje kroz cijelu školsku godinu, te na kraju svakog mjeseca zapisivati zapažanja.

Djecu koju sam odabrala za ovo istraživanje su dječak i djevojčica.

Dječak T. B., 6 godina i djevojčica P. G., 5 godina.

Slijede osnovne informacije o djeci;

T. B. (6g)– veliki dječak, predškolac. Najviše uživa u likovnim i konstrukcijskim aktivnostima. Voli se igrati sa svojim prijateljima, izrazito impulzivno reagira kada nije spreman surađivati, tada odbija aktivnosti dok se ne smiri. Prilikom tjelesnih aktivnosti je nezainteresiran osim ako te tjelesne aktivnosti uključuju loptu. Kada su tjelesne aktivnosti s loptom u pitanju aktivno sudjeluje, no izrazito je natjecateljskog duha i teško se miri sa nepravdom. Ima jako privrženi odnos sa majkom i sa svojim prijateljima. Društven je, često inicira igre i aktivnosti, no, kada dođe do nekakvog problema, ne pristupa mu na konstruktivan način. U određenim situacijama njegova emocionalna zrelost nije u skladu s njegovim godinama i razvojnom fazom u kojoj se nalazi. Samostalan je, kognitivno sposoban, no, zbog nedostatka intrinzične motivacije nekad ga je potrebno dodatno motivirati.

P. G. (5g) – petogodišnja djevojčica. Uživa u svim vrstama aktivnosti, ali najviše preferira igre u obiteljsko-dramskom centru gdje njena beskrajna mašta najviše dolazi do izražaja. Otvorena je i komunikativna, te također voli biti pokretač raznih igara i aktivnosti. Zrela je, izrazito je inteligentna, ali zbog nekih karakternih crta ličnosti nekada ostavlja dojam nezrelog djeteta. Prilagodljiva je, prihvaća i snalazi se u bilo kakvoj vrsti promjene. Iako je samostalna, željna je pažnje, zbog čega se nekada ne ponaša u skladu sa određenim pravilima. Kada ju neka aktivnost zainteresira, dugo se zadrži u njoj, posebice kada joj se netko individualno posveti. Ima snažnu crtu egocentričnosti, zbog čega nailazi na probleme prilikom socijalizacije s drugom djecom. Privržena je prijateljica i jako je osjećajna, no, u datim trenucima se zna javiti nedostatak empatije. Nekada se veseli tjelesnim aktivnostima, ali ako nije od volje, ne može dočekati da vježbanju dođe kraj. Veliki je ljubitelj glazbe, uvijek nešto pjevuši prilikom obavljanja aktivnosti, te se rado upoznaje s novim pjesmicama.

7.1. RUJAN, 2021.

Mjesec rujan u vrtiću je također i mjesec adaptacije. Starija djeca, koja su otprije dio skupine, se akomodiraju i ponovno se vesele starim prijateljima, dok se novoupisana djeca upoznaju s novim prijateljima, ali i sa novim cjelokupnim okruženjem.

Od osmišljenih pjesmica, prvu s kojom sam djecu upoznala je *PJESMICA O PRIJATELJSTVU*. Većini djece se odmah svidjela te su je stalno htjeli ponavljati. Nekoliko djece je ostalo nezainteresirano, među njima i T. B. koji iskazuje nezadovoljstvo i nezainteresiranost te izjavljuje kako mu je dosadno. Od tada bi svaki puta kada zapjevamo tu pjesmicu njemu dopustila da radi neku drugu aktivnost u miru. P. G. je, s druge strane, dojmila pjesmica, najviše zbog dijela pjesme čiji su stihovi "do-do-do". To joj je bilo jako zabavno za otpjevati. Nekada, i kada nije bila spremna za suradnju, sudjelovala bi sa nama samo da može otpjevati taj dio pjesmice.

U rujnu sam ih upoznala i sa pjesmom *SPREMANJE SOBE* jer smatram da se radne navike trebaju steći što prije. Ono što im se najviše svidjelo kod ove pjesme je njena, djeci vrlo poznata, melodija. P. G. i njene prijateljice često znaju pjevušiti originalnu pjesmu, te sam znala da će je one jako brzo usvojiti i da će im prirasti srcu. No, nekoliko dječaka me ugodno iznenadilo, uključujući i T. B.. Radi se o skupini dječaka kojima glazba nije prioritet za zabavu. Nisu djevojčice jedine koje su upoznate s originalnom pjesmom, dječaci su je također prepoznali i osjećali su se jako dobro zbog toga. I sama sam jednim dijelom bila iznenađena koliko su brzo usvojili i sami inicirali korištenje pjesmice.

Vođena dječjim interesom, osmislila sam još jednu glazbenu verziju spremanja sobe.

Inspiraciju za tu novu pjesmicu sam također dobila čitajući priručnik "Čekam te ovdje" (Kardum) u kojem je autorica opisala vrstu aktivnosti u kojoj dva puta objema rukama udaramo o stol i jedan put dlanom o dlan. "Napomena: Za ovaj ritamski obrazac kao glazbena kulisa može se upotrijebiti pjesma *We will rock you* grupe Queen, a koja se može jednostavno pronaći na YouTube servisu.". Tekst pjesme je prilagođen cilju usvajanja navika spremanja sobe. Stoga su riječi originalne pjesme "We will, we will, rock you" zamijenjene riječima "Spremaj, spremaj, sobu". Nekad držimo ritam udaranjem rukama o stol i pljeskom, a nekada iskoristimo veliki bubanj koji imamo u našoj skupini. T. B., koji u većini slučajeva izbjegava glazbene aktivnosti, uvijek ima veliku želju sudjelovati u pjesmicama za spremanje sobe, posebice kada uključimo i bubanj. No, ako on nije taj koji će udarati po bubnju, brzo se naljuti i sjedne za stol. U takvim trenucima objasnim svoj djeci da će svatko doći na red za sviranje bubnja, te da nema razloga za ljutnju.

I djevojčica P. G. često poželi udarati o bubanj, no, za razliku od T. B., kada joj se da do znanja da još uvijek nije njezin red za sviranje, bude malo razočarana, ali se brzo pridruži ostatku djece u pospremanju jer joj je drago pjevati usvojenu pjesmicu.

Rujan je, kao i svake godine, prošao uz mješavinu raznih emocija, prilagođavanje i upoznavanje s raznim novitetima što nova vrtićka godina donosi. Djeca su se počela upoznavati s novim pjesmicama i stihovima. Na neku djecu su već na samome početku ostavile snažan dojam, što nije značilo da su u svakom trenutku imali jednaku reakciju. Međutim, kod neke su djece primijećene i negativne reakcije. Konkretnije, kod T. B.. U nekim situacijama gdje bi trebao svome prijatelju priznati svoju krivnju ili ga zamoliti za ispriku, spomen pjesmice o prijateljstvu bi djelovao dodatno frustrirajuće. Ali dijete treba, posebice na samom početku školske godine, pustiti da doživi sve svoje emocije, kakve god da one jesu. Na tom putu, odrasli su motivatori koji na diskretan način djecu usmjeravaju na pravi put.

7.2. LISTOPAD, 2021.

Uz ostale, opće poznate dječje pjesmice, ponavljali smo i novousvojene. Za razliku od mjeseca rujna, tijekom ovog mjeseca se rijetko događalo da prilikom pospremanja sobe ne sudjeluju sva djeca. Također bi prilikom zajedničkog pjevanja *Pjesmice o prijateljstvu* svi aktivno sudjelovali. T. B. je nekoliko puta tijekom mjesec doživio situaciju u kojoj se ne slaže u potpunosti sa svojim prijateljima što bi, gotovo uvijek, rezultiralo njegovom ljutnjom. Jednom prilikom, dok smo svi zajedno pjevali *Pjesmicu o prijateljstvu* kada su došli na red stihovi "S tobom se veselim i igračke dijelim, dobar prijatelj sam" njegov prijatelj mu je, izgovarajući spomenute stihove, uputio značajan pogled. Uz to mu je kažiprstom mahao, kao da mu želi dati do znanja "ako sam ja tvoj dobar prijatelj, onda bi i ti trebao biti moj."

Nakon što smo naše glazbeno druženje priveli kraju, T. B. mi je prišao tužna izraza lica. Sjela sam do njega u tišini jer znam da će se on sam otvoriti i reći mi što nije u redu kada bude spreman za to. Doduše, nije ništa rekao, samo je uzeo papir i sebi u bradu promrmljao "Htio sam M. nacrtati crtež, e sada neću!". Iskoristila sam tu priliku za iniciranje razgovora. Upitala sam ga zbog čega se naljutio na svog prijatelja, na što sam dobila odgovor: "M. misli da mu nisam prijatelj, a laže." Moje popratno pitanje je bilo: "Zašto misliš da te laže?", na što mi je on odgovorio: "Dalje ide 'uvijek ruku pružiš', ja sam mu svaki put pomogao da se ustane kada bi pao.". Zatim sam mu objasnila kako se u prijateljstvu dobrota jednako pruža i s jedne i s druge strane. Ako u tekstu piše: "s tobom se veselim i igračke dijelim" to ne znači da "ti nećeš sa mnom" podijeliti svoje igračke, nego ćemo "samo moje" dijeliti. Prijateljstvo je obostrano, to je jedna velika kuća povjerenja i ljubavi koja se gradi zajedničkim snagama. Vrlo se brzo nakon toga oraspoložio i potražio svoga prijatelja kako bi mu pružio "mir, mir do neba".

P. G. se ovaj mjesec nije pridržavala svih pravila skupine kao i druga djeca. Primjerice, prilikom pospremanja sobe, pjevala bi pjesmicu iz sveg glasa, a za to vrijeme ne bi nijednu igračku vratila na svoje mjesto. I tako iz dana u dan, sve do jednoga dana kada sam joj prišla i rekla joj da joj želim nešto reći i neka mi se obrati kada bude htjela. Odmah je došla za mnom, sjele smo na tepih.

Znam da jako voli gledati YouTube spotove pjesama i nastupe raznih izvođača. Upitala sam je koji joj je najdraži video, kada je počela pričati o njemu rekla je da joj je najdraži dio videa kada plesači plešu i kako bi ta pjesma bila dosadna bez plesa. Nakon toga sam joj objasnila kako na naše spremanje sobe može gledati kao na jednu vrstu plesa koji je namijenjen točno za tu našu pjesmu, koja bi bez toga bila nepotpuna, nekome možda čak i dosadna. Utihnula je, vidjela sam joj na izrazu lica da ozbiljno razmišlja o nečemu. Nakon nekoliko trenutaka je upitala: "Teto, jel' to znači dok spremam igračke da mogu i plesati?". Rekla sam joj kako je to odlična ideja nakon čega mi je dala kratki zagrljaj i odjurila se igrati. Od tada nije prošao jedan dan, a da P. G. nije aktivno sudjelovala u spremanju sobe.

7.3. STUDENI, 2021.

Ovaj mjesec smo naučili još jednu novu pjesmu *Tjelovježba*. Svako jutro vježbamo i zagrijavamo naša tijela kako bi bili spremni za sve aktivnosti novoga dana. Kao i odrasli, nisu ni sva djeca 'jutarnji tipovi'. Drugim riječima, nisu sva djeca ujutro jednako dobro raspoložena, niti su jednako spremna na ikakve aktivnosti.

Ipak, otkad smo usvojili novu pjesmicu o tjelovježbi povećao se dječji interes za tjelesne aktivnosti. T. B. nije bio zainteresiran koliko i druga djeca. Kao i većina dječaka, najviše preferira igre loptom, konkretnije, nogomet. Za većinu ostalih pokretnih aktivnosti odmahne rukom i kaže kako je to "za male bebe". Vođena mišlju da mu je lopta poprilično drag predmet, odlučila sam ju uključiti u našu tjelovježbu na način da prilikom određenih pokreta dobaci loptu drugom djetetu. To ga je vrlo brzo zainteresiralo i sve češće je bio aktivni sudionik jutarnjih vježbanja.

P. G., s druge strane, je aktivni sudionik od prvoga puta kada je čula pjesmicu, iako je bilo situacija kada bi nas odjednom napustila i otišla sjesti za stol. Uočila sam da se to događa u trenucima kada pobrka lijevu i desnu stranu. Primjerice, stihovi pjesme nalažu da se podigne desna ruka, ona bi podigla lijevu i obratno. Tada bi se osjetila frustriranom i izgubila bi želju za daljnjim sudjelovanjem.

Razgovarala sam s njom o prostornim odnosima više puta, savjetovala sam ju da se uvijek dosjeti da sa lijevom rukom crta svoje crteže, podiže čašu vode i dovodi hranu do usta (ljevak je), te da će se s vremenom naviknuti razlikovati lijevu stranu od desne. Svjesna sam da je i to jedna vrsta procesa čiji je tempo određen djetetom i njegovim razvojem i zrelošću. No, drago mi je da unatoč trenucima neuspješnosti, ona ne odustaje. Svaki dan izražava želju za sudjelovanjem.

7.4. PROSINAC, 2021.

Vrijeme je blagdana, cijeli mjesec je bio ispunjen dobrom voljom, solidarnošću i nježnošću. Što se tiče glazbenog ambijenta, prevladavale su uglavnom božićne pjesme, ali to nas ipak nije zaustavljalo ponavljati i neke pjesme koje obrađuju druge teme. Jednom prilikom kada smo svi zajedno sjedili na tepihu i razgovarali o zahvalnosti, P. G. je spomenula kako na svijetu daleko postoje djeca koja nemaju hrane, a niti igračkaka. Time je započeo kratak, ali dojmljiv razgovor između P. G. i njene prijateljice N.

N: "Nemaju igračkaka??"

P: "Neee, ni lalice, ni legiće, nemaju ni flomastere!"

N: "Kako će onda imati prijatelja ako nemaju igračku za podijeliti s njim?"

P: *krene pjevušiti Pjesmicu o prijateljstvu*

U tom trenutku sam se i ja uključila u razgovor: "Možda nemaju igračke koje mi kupujemo u trgovinama, možda sami izrađuju svoje igračke od materijala na koje naiđu u prirodi oko sebe."

Zatim smo pokrenuli razgovor od kojih sve prirodnih materijala možemo izraditi igračke sami, nakon čega smo svi zajedno otpjevali *Pjesmicu o prijateljstvu*. Sada kada djeca pjevaju stihove "S tobom se veselim i igračke dijelim" znaju da igračku može predstavljati bilo što, a ne samo gotovi i kupljeni proizvodi.

7.5. SIJEČANJ, 2022.

Od rujna primjećujem da se djeca ne posvećuju dovoljno pospremanju pidžame i kreveta u vrijeme završetka popodnevnog odmora. Neka djeca, kada se presvuku u robu, ostave pidžamu onako kako su je i ispustili na krevet. Budući da sam se upravo u tom periodu zainteresirala za mornarske pjesme, odlučila sam jednu takvu melodiju iskoristiti upravo za radnju pospremanja pidžame i kreveta. Kada sam im prvi puta demonstrirala pjesmu i njenu 'koreografiju' neka djeca su bila oduševljena, a neka, mlađa, su bila zbunjena.

Kako je vrijeme prolazilo dalje, sve su se više zanimali za novu pjesmu *Spremanje kreveta*. Čak bi, u nekim trenucima kada nije vrijeme popodnevnog odmora, tražili da se izvuku njihovi krevetići s pidžamama kako bi mogli vježbati pokrete uz pjesmu. Inicijator za ovakve aktivnosti bi, gotovo uvijek, bila P. G.. No, kada bi nakon popodnevnog odmora trebali slagati i pjevati, uvijek bi posljednja ostala i uvijek bi ju svi čekali kako bi zajedno jeli užinu. Nekada bi se to dogodilo jer bi samo pjevala, a ne bi slagala pidžamu, a nekad bi pomagala mlađoj djeci složiti njihovo, dok još nije složila svoj krevet. Porazgovarala sam s njom i objasnila joj kako bi svi trebali spremati krevet u isto vrijeme, da nas predškolci ne čekaju predugo za stolom. Glede njenog pomaganja drugoj djeci, pohvalila sam je i rekla sam joj kako je to lijepo od nje, ali neka im pomogne nakon što je svoje dovršila.

T. B. je predškolac i ne koristi popodnevni odmor, ali ga je, začudo, dojmila ova pjesmica. Vidjela sam na koji način nas promatra dok pjevamo i slažemo, te sam rekla svim predškalcima da oni mogu mlađima pomagati, ali i kući pjevati ovu pjesmu dok slažu svoj krevet.

7.6. VELJAČA, 2022.

Gotovo sva djeca uživaju u vrijeme užine kada jedemo voće. Za vrijeme ručka, primjećuje se da isto ne vrijedi i za povrće. Ponukana time, osmislila sam pjesmicu koja ne pjeva samo o voću, već i o povrću.

Sa P. G., što se tiče hrane, nikada nije bilo problema, dok se sa T. B. znaju 'voditi borbe' vezano uz povrće, posebice kada je riječ o mrkvi. Nakon usvojene pjesmice o voću i povrću, jednoga dana dok smo se družili na otvorenom u dvorištu našeg vrtića, iskoristila sam priliku za kratak razgovor sa T. B..

Vidjela sam da je jako nezadovoljan jer je prilikom igranja nogometa sa svojim prijateljima primio više golova. Kada smo počeli razgovarati rekla sam mu da se i najuspješnijim golmanima svijeta zna dogoditi da prime gol, te kako ga to ne bi trebalo ljutiti ili zabrinjavati. Također sam mu spomenula da će se taj dan uz ručak poslužiti i salata od mrkve, te da bi je trebao pojesti kako bi mu pomogla bolje igrati nogomet. Upitala sam ga što misli, na koji način mu mrkva može pomoći u igri. Razmišljao je i rekao da ne zna. Potaknula sam ga još malo sjetivši ga na našu pjesmicu o voću i povrću, nakon čega se brzo dosjetio: "Bolje ću vidjeti! Znači da ću bolje vidjeti loptu kada mi dolazi u smjeru branke!". Dali smo si peticu i taj dan je probao malo mrkve. Nije pojeo svu mrkvu koja je bila na tanjuru, no ipak je ostvaren napredak.

7.7. OŽUJAK, 2022.

Pjesma *Tjelovježba* obilježila je naš mjesec ožujak. Djeca su često inicirala pjevanje iste i uvijek bi nakon toga htjela nastaviti raditi vježbe. P. G. se sve manje događalo da napušta vježbanje, jer se sve manje događalo da zamjeni lijevu i desnu stranu. Primijetila sam da je više puta za vrijeme ručka rekla da će čašu staviti s lijeve strane da joj bude 'što bliže' ustima i stavila bi ju na pravu stranu.

T. B. je nekoliko puta sudjelovao u vježbama bez lopte. T. B. i P. G. se ponekad uključe u interakciju, iako se razlikuju i u dobi i u interesima. To druženje bude kratkog vijeka, posebno kada su zajedno u simboličkoj igri. P. G. je verbalno i kreativno naprednija od T. B., pa bi se u takvoj vrsti igre uvijek postavljala superiorno, što T. B. nikako ne bi odgovaralo. S druge strane, T. B. je napredniji od P. G. u tjelesnim aktivnostima i u savladavanju prostornih odnosa.

Jednoga dana kada su sva djeca otišla kući, zadnji su ostali P. G. i T. B.. Pokrenula sam s njima razgovor o prijateljstvu, na što je P.G. odmah zapjevala *Pjesmicu o prijateljstvu*. Zahvalila sam joj se na tome jer mi je stih "s tobom se veselim i igračke dijelim" poslužio da im pojasnim da nisu samo igračke ono što se može dijeliti s prijateljem. Upitala sam ih znaju li što se još može podijeliti s prijateljem? T. B. je odgovorio sladoled, P. G. je rekla kako i sendvič možemo podijeliti, na što sam se ja nadovezala rečenicom: "Istina, hrana se također može dijeliti. Ali prijatelj s tobom može podijeliti savjet, svoje znanje o nečemu. Primjerice, P. G., kada se T. B. i ti skupa igrate u obiteljsko-dramskom centru, možeš nekada ideje kojih se dosjetiš podijeliti i s T. B., a ne ih samo provoditi bez da njega uputiš u ono što radiš. Isto tako, T. B., kada radimo svi skupa tjelovježbu, ako primijetiš da se P. G. okrenula na krivu stranu, uputi je, reci joj neka prati tebe i način na koji ti radiš, probaj joj nekako pružiti pomoć i podršku.". Kad smo završili naš razgovor, krenuli su se igrati u kuhinju. Nisu ni stigli do kuhinje P. G. se obrati T. B.: "Ja ću sada ispeći palačinke, najbolje su kada se prave od papirnatog ubrusa.." i tako mu je nastavila dalje objašnjavati njene zamisli vezane uz igru.

7.8. TRAVANJ, 2022.

Tijekom mjeseca travnja može se primijetiti kako sva djeca spremno i veselo sudjeluju u spremanju sobe. P.G. nijedan dan nije propustila pospremanje sobe otkad sa svojom prijateljicom N smišlja plesne pokrete dok vraća igračke na svoje mjesto. Čak su i djeca iz skupine koja se nalazi do naše počela pjevati našu pjesmicu za vrijeme spremanja sobe.

Osim aktivnog pospremanja sobe dnevnog boravka i prilikom pospremanja kreveta djeca postaju sve aktivnija. Jednom prilikom sam uočila nekolicinu djece u obiteljsko-dramskom centru, među kojom je bila i P.G.. Djevojčice su polegale svoje bebe i slagale bebinu robicu, s njima se igrao i trogodišnji dječak I.P., u jednom trenutku P.G. je počela pjevati pjesmicu o spremanju kreveta i demonstrirala I.P. kako ju pravilno složiti. T.B. je ovaj mjesec opet pojeo malo mrkvice, rekao je kako se mora 'naviknuti' na nju, da mu je 'vodenog okusa'. Rekla sam mu da se ne mora prisiljavati ako mu okus ne odgovara uopće. (Nikada nisam bila pobornik tjeranja djece da jedu nešto što im se ne sviđa, ali ih uvijek pokušavam motivirati da makar probaju, kako bi znali sviđa li im se ili ne.). T.B. mi je odgovorio: "Nije, želim bolje vidjeti, nije toliko loše.", na što sam mu odgovorila da sam sigurna da će bolje vidjeti te da sam ponosna na njegov trud.

7.9. SVIBANJ, 2022.

Na dvije situacije sam bila izrazito ponosna ovaj mjesec. Jedna od njih jest trenutak u jednom danu kada smo pred kraj radnog vremena vrtića P. G. i ja ostale same. Prišla mi je i izrazila želju da mi otpjeva i otpleše pjesmu koju je kući vježbala sa svojom majkom. Pristala sam s oduševljenjem. Krenula je pjevati i plesati *Hokey Pokey*, poznatu dječju pjesmicu koja u svojim stihovima također spominje lijevu i desnu stranu tijela ("ti stavi lijevu ruku van, stavi desnu ruku van.."). I mi smo je u skupini znali otpjevati nekoliko puta, ali djeci nije bila toliko zanimljiva koliko neke druge pjesmice. U ovom slučaju sam bila jako ponosna jer ovaj put nije bilo druge djece oko nje čije bi pokrete ona mogla pratiti. Ovaj put je sve sama otpjevala i otplesala, točno onako kako treba! Kada je vidjela sreću na mome licu, poželjela je sama otpjevati i *Tjelovježbu*, što je također odradila besprijekorno.

Druga situacija koja me učinila ponosnom jest trenutak za stolom za vrijeme ručka kada je T. B. pojео svu mrkvu sa svoga tanjura. Nisam se samo ja razveselila, već i njegovi prijatelji što su sjedili za istim stolom. Rekla sam mu: "Bravo T. B., jako sam ponosna na tebe. Ne samo na tebe, već i na M.,R. i G. jer su dobri i iskreni prijatelji." Na što mi je T. B. odgovorio kroz smješak: "Sa mnom se vesele.". Čuvši to, P. G. koja je sjedila stol pokraj njih je zapjevala: "I igračke dijele", zatim su sva djeca zajedno nastavila pjevati iz sveg glasa: "DO-DO-DO DOBRI PRIJATELJI".

7.10. LIPANJ, 2022.

Sredinom svibnja sam doživjela ozljedu koljena, te sam morala duže biti odsutna sa posla. U kontaktu sa odgajateljicom koja je u tom razdoblju mene zamijenila, uputila sam ju u naše pjesmice, plesne pokrete i igrokaze koje smo cijele godine pripremali za svečanu završnu predstavu.

Otpjevali su i predstavili sve baš onako kako smo vježbali, s puno emocija i zadovoljstva te su me učinili najponosnijom odgajateljicom na svijetu!

Zadovoljna sam sveukupnim utjecajem pjesmica koje sam osmislila. Uvjerila sam se koliko su ih zainteresirale i koliko ih često samoinicijativno pjevuše. Predškolci su me čak zamolili mogu li im napisati riječi pjesama na papir kako bi ponijeli kući sa sobom. Tata jedne predškolke mi je jednom prilikom rekao da se u njoj zbog tih pjesmica probudila želja i interes za glazbom te da planira upisati glazbenu školu.

Zaključno, gledajući iz više raznih perspektiva, ovo je bila jedna jako uspješna i poticajna školska godina i veselim se sljedećoj!

8. ZAKLJUČAK

Prije početka istraživanja kao subjekti promatranja odabrano je dvoje djece. Kriteriji odabira subjekata za promatranje bili su:

- Kontinuirana nazočnost tijekom pedagoške godine
- Karakterne osobine (impulzivnost, nedovoljno samopouzdanje, spremnost za suradnju, upornost, empatija)
- Potreba za dodatnom motivacijom

Djevojčica P. G. (5g):

U početnoj fazi istraživanja primjetan je nedostatak volje i spremnosti za izvršavanje određenih aktivnosti, što rezultira neizvršavanjem ili odgađanjem aktivnosti. Aktivnost se odvija samo onda kada dijete to hoće, nekada odabire samo određene segmente aktivnosti, dok druge zanemaruje. U situacijama kada dijete ima želju izvršiti aktivnost, provodi ju do kraja, ukoliko ne naiđe na prepreku, u suprotnom ju prekida.

Nakon kratkog perioda javlja se potreba za dodatnom motivacijom djeteta. Prateći djetetove želje i interese dodatna motivacija rezultirala je učestalijim djetetovim sudjelovanjem u aktivnostima.

U središnjoj fazi istraživanja dijete sve češće koristi glazbenu metodu izvan planiranih aktivnosti, primjerice u socijalizaciji s mlađom djecom. Prilikom susretanja sa preprekama u aktivnosti sve je manji stupanj nezadovoljstva, a sve veća želja za ustrajnošću.

Dijete polako shvaća da svoju kompetenciju u određenim aktivnostima može primijeniti u svrhu motivacije ili pružanja pomoći drugoj djeci.

U završnoj fazi istraživanja dijete je spremno sudjelovati u aktivnostima ne vodeći se samo svojim osjećajima, već uzimajući u obzir i emocionalna stanja druge djece. Pogrešaka prilikom provođenja aktivnosti gotovo pa i nema. Ukoliko dijete naiđe na prepreku, ono ju prelazi spremno i bez poteškoća.

Dječak T. B. (6g):

U početnoj fazi istraživanja dijete je nezainteresirano za glazbu i glazbene aktivnosti. Sudjeluje onda kada njemu to odgovara i postavlja svoje uvjete za sudjelovanje.

Prilikom socijalizacije s drugom djecom nerijetko nailazi na poteškoće zbog svoje neprilagodljivosti i nerazumijevanja.

Glazbene aktivnosti potiču djetetove prijatelje na dublje promišljanje o prijateljstvu, što njega potiče na unaprjeđivanje svojih socijalnih vještina.

U središnjoj fazi istraživanja dijete je i dalje nezainteresirano za aktivnosti osim ako postavi svoje uvjete.

Zbog nedostatka motivacije javlja se potreba za prilagodbom određenih aktivnosti uzimajući u obzir djetetove afinitete. Novooblikovane aktivnosti pokazale su djetetovu sve veću želju za sudjelovanjem u istima.

Dijete također pokazuje potrebu za dodatnom motivacijom prilikom konzumiranja određene vrste hrane. Nakon primijenjene dodatne motivacije pokazuje se trud i želja za provođenjem pravilne prehrane.

Glazbene metode pomažu djetetu shvatiti višestruku primjenu njegovih kompetencija, odnosno, korištenje istih, za svoju i za dobrobit druge djece.

U završnoj fazi istraživanja primjetna je značajna promjena u djetetovim prehrambenim navikama. Glazbene metode rezultirale su djetetovom većom emocionalnom dostupnošću i boljim razumijevanjem socijalnih odnosa.

Zaključno, djevojčica P. G. ostvaruje napredak na socioemocionalnom području što je vidljivo iz povećane razine empatije. Kognitivno, dijete ostvaruje napredak u smislu boljeg shvaćanja prostornih odnosa, dok je motorički napredak vidljiv prilikom održavanja higijenskih navika i provođenja životno praktičnih aktivnosti.

Dječak T. B. također ostvaruje napredak na socioemocionalnom području, što se iskazuje višom razinom empatije i kontrole emocija. Kognitivni napredak vidljiv je prilikom shvaćanja važnosti zdrave prehrane. Provođenje životno praktičnih aktivnosti i samoinicijativno uključivanje dodatnih tjelesnih aktivnosti koje iziskuju vještine bilateralne koordinacije, ukazuju na motorički napredak.

Što se tiče provedenog istraživanja, sveukupni rezultati zadovoljavaju postavljena očekivanja. Kod djece je zabilježen napredak u promatranim područjima razvoja. Može se zaključiti da je rad pomoću glazbe značajno potpomogao te da bi glazbene aktivnosti trebale biti više zastupljene u odgojno-obrazovnim ustanovama.

9. SAŽETAK

U ovome radu predmet istraživanja je ponašanje djece pod utjecajem glazbe. Kao glavni aspekti istraživanja odabrani su kognitivni, motorički i socijalni razvoj djeteta. Tijekom jedne pedagoške godine promatrano je dvoje djece te su im posredovane nove, originalne pjesme koje su rezultat kombinacije melodija popularne glazbe i tekstova prilagođenih njihovim razvojnim obilježjima. Zaključeno je da glazba može imati pozitivan utjecaj na djetetov sveukupan razvoj, ukoliko se primijeni na metodički prikladan način, s jasno postavljenim ciljevima.

Ključne riječi: kognitivni, socijalni i motorički razvoj djeteta, glazba, pozitivan utjecaj, popularna glazba

ABSTRACT

This paper examines children's behaviour under the influence of music. Research focused on the cognitive, motor, and social development of the child. One pedagogical year was spent observing two children who were presented with songs whose melody is a combination of popular music and developmentally adapted text. The study concluded that music can positively impact a child's overall development if it is used appropriately, with clearly defined goals.

Key words: child's cognitive, motor and social development, music, positive influence, popular music

10. LITERATURA

1. Benoit, D. (2004.): **Infant-parent attachment: Definition, types, antecedents, measurement and outcome**, *Pediatrics Child Health*, 9(8), 541-545
2. Berk, L. (2015.): **Dječja razvojna psihologija**, Zagreb: Naklada Slap
3. Buggle, F (2002.): **Razvojna psihologija Jeana Piageta**, Jastrebarsko: Naklada Slap
4. Brajša-Žganec, A. (2003.): **Dijete i obitelj: emocionalni i socijalni razvoj**, Jastrebarsko: Naklada Slap
5. Cakić, L., Živčić-Bečirević (2009.): **Prihvaćenost dječaka i djevojčica u skupini vršnjaka predškolske dobi**, *Napredak*, 150 (2): 140-153
6. Clark Brack, J. (2009.): **Učenjem do pokreta, kretanjem do spoznaje**, Ostvarenje d.o.o.
7. Dobrota, S., Reić-Ercegovac, I. (2016.): **Zašto volimo ono što slušamo**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
8. Došen-Dobud, A. (2008.): **Predškola – vodič za voditelje i roditelje**, Zagreb: Alineja d.o.o.
9. Giesecke, H. (1993.): **Uvod u pedagogiju**, Zagreb: Educa
10. Hallam, S. (2010): **The power of music: its impact on the intellectual, personal and social development of children and young people**, Institute of education, University of London
11. Hannaford, C. (2007.): **Pametni pokreti – zašto ne učimo samo glavom/gimnastika za mozak**, Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
12. Jackson, C. S., Tlauka, M. (2004.): **Route learning and the Mozart effect**, *Psychology of Music* 32(2), 213-220
13. Jevtić, B. (2012.): **Jačanje socijalnih kompetencija unutar interkulturalnih vršnjačkih grupa**, Niš, Filozofski fakultet
14. Kardum, A. (2020.): **Čekam te ovdje**, Nakladnik: Redak
15. Klarin, M. (2006.): **Razvoj djece u socijalnom kontekstu**, Jastrebarsko: Naklada Slap
16. Krnić, R. (2006.): **O kulturnoj kritici popularne glazbe**, Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
17. Ljubičić, D., Valdevit, J. (2013.): **Filozofska razmišljanja o glazbi**, <https://hrcak.srce.hr/file/304668>
18. Malina, R. M., Bouchard, C., Bar-Or, O. (2004.): **Growth, Maturation and Physical Activity**, Champaign: Human Kinetics
19. Manasteriotti, V. (1973.): **Muzički odgoj na početnom stupnju**, Zagreb: Školska knjiga
20. Marić, Lj., Goran, Lj. (2013): **Zapjevajmo radosno**, Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga
21. Milanović M. i suradnice (2014.): **Pomozimo im rasti**, Golden Marketing – Tehnička knjiga
22. Neljak, B. (2005.): **Kineziološka metodika u predškolskom odgoju**, Zagreb: Kineziološki fakultet
23. Rojko, P. (2012.): **Metodika nastave glazbe: teorijsko-tematski aspekti**, Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek
24. **Sea Shanty**: https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_shanty pristupljeno 10.01.2022.
25. Slunjski, E. (2012.): **Tragovima dječjih stopa**, Profil
26. Starc B., Čudina-Obradović M., Pleša A., Profaca B., Letica M. (2004.): **Osobine i psihološki uvjeti razvoja predškolske dobi**, Golden Marketing – Tehnička knjiga
27. Sternberg, R. J. (2005.): **Kognitivna psihologija**, Jastrebarsko: Naklada Slap
28. Strsoglavac, H. (2016.): **O poremećaju senzorne integracije i praktični savjeti za roditelje**,
29. Šmit, M. B. (2001): **Glazbom do govora**, Zagreb: Naklada Haid.
30. Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z., Vonta, T. (2012.): **Teorija u praksi – priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja**, Pučko otvoreno učilište Korak po korak

31. Thompson BM, Andrews SR, (2000.) **An historical commentary on the physiological effects of music: Tomatis, Mozart and neuropsychology.** *Integrative Physiological and Behavioral Science* 35, 174-188.
32. Vasta, R., Haith, M. H., Miller, S. A. (1995.): *Dječja psihologija*, Jastrebarsko: Naklada Slap
33. Vasta, R., Haith, M. H., Miller, S. A. (2005.): *Dječja psihologija*, Jastrebarsko: Naklada Slap
34. Vukasović, A. (1994.): *Obitelj, škola i intelektualni razvitak mladeži*, Zagreb: Birotisak d.o.o.
35. **ZAMP:** https://www.zamp.hr/uploads/documents/korisnici/ZAMP_brosura_Moc_glazbe.pdf pristupljeno 23.10.2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja RENATA BONOMI, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 15.09.2022.

Potpis

Bonomi

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Renata Bonami
NASLOV RADA	POTICANJE KOGNITIVNOG, MOTORICKOG I SOCIJALNOG RAZVOJA DJETE PREDŠKOLNE DOBI POMOĆU GLAZBE
VRSTA RADA	DIPLOMSKI RAD
ZNANSTVENO PODRUČJE	DRUŠTVENA ZNANOST
ZNANSTVENO POLJE	PEDAGOGIJA
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	prof. dr. sc. Snježana Dobrota
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	pred. dr. sc. Aleksandra Kardum
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. prof. dr. sc. Snježana Dobrota 2. pred. dr. sc. Aleksandra Kardum 3. pred. dr. sc. Marijo Krmić

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

SPLIT, 15.09.2022.

mjesto, datum

Bonami

potpis studenta/ice